

Stiklestad

TEMABILAG FOR TRØNDER-AVISA | FREDAG 6. JULI 2018 | TLF 74 12 12 00 | REDAKSJONEN@T-A.NO

EN VERDALING VENDER TILBAKE

Etter seks år er han tilbake på Stiklestad som bonden Torgeir Flekk. En dag vil Paul Ottar Haga lage sin egen versjon av Spelet.

SIDE 4

Stiklestad

TLF 74 12 12 00 | REDAKSJONEN@T-A.NO

INNHold

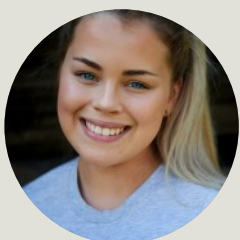
SIDE 4-6
PAUL OTTAR HAGA

SIDE 10-13
OLSOKKUNSTNER

SIDE 14-15
OLAVSALTERET

SIDE 20
MEDSPILLEREN

SIDE 22-23
ALT FOR SPELET

SIDE 30-31
OLAVSHAUGEN

TURID I SISTE AKT

LYKTES: Avtroppende direktør ved Stiklestad Nasjonale Kultursenter Turid Hofstad, synes SNK har lyktes bra i å ta ut potensial i Olav Gullvåg sitt manus

Avtroppende direktør angrer verken på Stein Winge eller satsingen på det multikulturelle Stiklestad. – Men Stein uttalte seg litt for kjekt om Spelet til pressen, sier Turid Hofstad.

Toscana lader hun opp til sitt siste olsok etter tjuer år i direktørstolen.

– Hva er du mest fornøyd med å ha fått til?

– Vi har fått til mye, og vi har vist at det går an å få til mer, særlig knyttet til 2030. Av enkelttiltak kan jeg nevne Stiklastad, utviklingen av Olsokda-

gene og Stiklestad som destinasjon med mat og hotell, som er en viktig del av stedsutviklingen. Jeg er også fornøyd med at vi har skapt mye formidling med barn og unge som blir interessert i kultur, historie og samfunn gjennom å delta sjøl. Jeg er også glad for at vi har fått opp svært gode planer for 2030-jubileet for hele landet og et godt plangrunnlag for videre utvikling av SNK mot 2030. En del av dette er utvikling av vårt nåværende kulturhus der hovedutstilling og utstrakt formidling av kjernehistorien blir viktig.

– Hva er du ikke kommet i mål med?

– Å, her er det mye å si. Jeg er ikke fornøyd med hva vi har fått ut av offentlige midler til å drive og utvikle det konsoliderte SNK, som i tillegg til Stiklestad består

av Egge museum, Nils Aas Kunstverksted, Levanger fotomuseum og Stjørdal museum. Her er det stort utviklingspotensial, men vi leverer bra på forskning, formidling, forvaltning og fornying innenfor de rammene vi har.

– Formidler SNK kjernehistorien om Olav godt nok? Du skal leite litt for å finne Olav den hellige på Stiklestad?

– Vi har utstillinger, store skoleprogram, hele den betydelige Stiklastadirsatsingen, talerstolprogram, fagseminar og pluss at vi bidrar i konferanser i inn- og utland. Mot 2030 vil publikum få enda mer av kjernehistorien.

– Du har en gang sagt at forholdet mellom SNK og kirken kan sammenlignes med et gammelt ektepar. Et nyforelsket gammelt ektepar eller et surnet gammelt par?

– Har jeg sagt det? Forholdet til kirka og kirkemiljøene og samarbeidet fram mot 2030 er virkelig godt og utviklende. Innenfor rammen av et nasjonaljubileum ønsker de å bruke anledningen til en ikke bare felleskirkelig, men også en flerreligiøs sak. Det styrker symbolstedet Stiklestad, men vil først og fremst være viktig for nasjonen. Vi samarbeider svært godt i det daglige, og er begge med på å viderebygge stedet Stiklestad.

– Opplever du kirken som en pådriver for å gjøre SNK mer religiøst orientert?

– Nei. Det er ulike innganger til stedet. Vi har tre kirker på Stiklestad, den katolske, den ortodokse og den protestantiske. Olav tilhører dem alle.

Utgitt av: Trønder-Avisa, Postboks 2590, 7738 Steinkjer • Sentralbord: Tlf. 74 12 12 00
Sjefredaktør: John Arne Moen / john-arne.moen@t-a.no / Tlf. 957 20 395

ARVEN ETTER SPELKOMPONISTEN

KOMMENTAR

Jeg kan ikke huske nøyaktige hvilket år jeg så Spelet om Heilag Olav for første gang, men jeg kan huske at det var varmt, at jeg hadde på meg et blått skjort og småsko og at musikken var vakker.

Utallige forestillinger senere, er det fortsatt musikken som år etter år drar meg tilbake til amfiscenen på Stiklestad sist i juli.

Paul Okkenhaug ble født på Levanger i 1908. Han var stille og beskjeden, og som den eldste i en søskenflokk på 11 fikk han ansvaret for å drive familiegården videre, i likhet med sin far og far hans før der. De kreative genene hans lå i blodet. Moren Sigrun var barnebokforfatter og faren, Fredrik, spilte fele.

Både jorda og musikken krevde hans oppmerksomhet, og ifølge sin kone Magnhild, skal han til tider hatt det vanskelig da han ble dratt mellom notene og kornåkeren. Da var det godt å finne tørkhuset, som ble et fristed midt i kornlandskapet. Her kunne han trekke seg tilbake og skrive musikk. Tørkhuset ble også rom for et fruktbart miljø for andre kunstnere på 1930-tallet. Hit kom blant annet maleren Jakob Weidemann da han forberedte sin første utstilling.

19 år gammel tok Paul Okkenhaug organisteksamen og han jobbet som organist i Levanger kirke. Gjennombruddet som komponist kom da han komponerte «Levangerkantaten», som var et bestillingsverk til Levanger bys 100-årsjubileum i 1936. Verket ble kringkastet over riksnettet og året etter vant han NRK sin komponistkon-

kurransse med «Lyrisk dans» for orkester.

I over seksti år har Paul Okkenhaug sin musikk fortryllet publikummet fra benkeradene i amfiet på Stiklestad. De kraftfulle og vemodige tonene, som får hårene til å reise seg i nakken, setter stemningen og skaper rammen rundt scenene i møte med bekymrede gårdsfolk og krigsklare hærfolk i det det drar seg til mot ei ny tid. Mens komponisten selv mente det ville bli altfor dyrt og omfattende å spille inn spelmusikken på plate, ble den utgitt på CD i 1997.

Paul Okkenhaug har nok ikke fått den plassen blant norske komponister som han fortjener. Han komponerte musikk langt utover den vi kjenner fra spelscenen. Blant annet verk for orkester, klaver, orgel samt kammarmusikk og en rekke romanser og korsanger. Ifølge musikkjennere viser hans verker en sjelden rik melodisk begavelse.

Forvalterne av utendørsteateret på Stiklestad er trolig dem som i størst grad sørger for at Paul Okkenhaugs musikk holdes i live, og at den når ut til et stort og bredt publikum. Gjennom årets olsokprogram vises komponisten Paul Okkenhaug ekstra oppmerksomhet når hans musikk skal spilles fra perm til perm i Stiklestad kirke. 71 stykker skal fremføres av profesjonelle musikere.

Gjennom Olavs-arven lever også musikkarven etter komponisten Paul Okkenhaug godt.

GØRIL ENGESVIK
Reportasjesjef magasin

– Hva er viktigst å formidle – den religiøse eller politiske arven?

– Jeg synes virkelig vi bør formidle alle sider og lag ved arven. Jeg tror vel ikke at noen av sidene blir mindre viktig ved at man har overskudd til å synliggjøre helhet og mangfold her, snarere tvert imot.

– Under Stein Wings regi tok Spelet en ateistisk, noen vil si en aggressiv ateistisk vending. Angrer du at du engasjerte Winge som regissør?

– Jeg synes vi har lyktes bra i å ta ut potensial i Gullvågs manus, blant annet gjennom at skiftende, profilerte instruktører ser på det med nye øyne. Stein gjorde mange interessante grep. Ett var å vise sårbarheten og ensomheten hos den sterke lederen i

en kritisk situasjon. Dette gjorde han ved å sammenstille Gullvågs tekst med en av Shakespeares kongemonologer. Dette brakte oss nærmere kongeskikkelsen i Spelet. Stein uttalte seg litt for kjekt om spelet til pressen. Men nei, jeg angrer ikke engasjementet. Man kan selvsagt velge å sette opp spel som et ritual. Jeg har ikke tenkt slik.

– Har det multikulturelle grepet vært bra for Stiklestad?

– Det har vært viktig for meg å bygge Stiklestad som et åpent og bredt nasjonalsymbol forankret godt lokalt. Dette innebærer at mange tar del i å prege og utvikle stedet. Talerstolsatsingen er et vesentlig bidrag i dette. Her må mange slippes til og mange

stemmer høres. Det betyr ikke at alt er like riktig eller at alt er lov, sier Turid Hofstad, på telefon en tidlig formiddag i juli, etter den obligatoriske timemarsjen og påfølgende frokost i Toscana.

– Noen er spente på om du skal begynne som kordirigent og musiker igjen?

– Det hadde vært utrolig gøy, og jeg har faktisk fått en del henvendelser om det fra tidligere sangere i NotaBene, som vi synes var et fint kammerkor på Innherred. Forresten – jeg tror ikke jeg har ferdighetene til det etter alle disse åra. Men en skal aldri si aldri.

Guri Hjulstad
hjulstad@t-a.no / Tlf. 922 27 813

om helgenkongen Olav Haraldsson.

25. 27. 28. 29. juli 19.00 - 20.30 / Amfiet
Spelet om Heilag Olav

Kongen. Tormod. Torgeir. Arnljot. Korgutt med korset. Korgutt med relikvieskrinet. Puh! Han har nesten ikke fingre nok til å telle alle spelrollene han har hatt. Men regi? Hva med regi?

DRØMMER

OM SIN

VERSJON

AV SPELET

Ja, jeg har lyst på det, sier Paul Ottar Haga. Et høyt, tydelig og ubetinget JA i frokostsalen på Bristol. Han vil hjem til Verdal og lage sin versjon av Spelet. En eller annen gang.

Han kommer syklende ned til frokost på hotell Bristol, som ligger vis-à-vis Det Norske teateret der bygging har fortrent serveringen av hovedstadens morgenfugler. Ombyggingen må ha gått Paul Ottar hus forbi mens han var på Island, spilte Eddaforestilling og hensatte seg i sagastemming. På fritida har han forblitt i nær og fjern fordoms tid, lest Jan Ove Ekebergs bok om Harald Hardråde og mora Åsta som sa at sønnen ikke fikk komme hjem før han var blitt konge.

– Litt av ei mor!
 Og spelveteranen skal bli værende rundt det forrige tusenårsskiftet i sommer når han for sjette gang sklir inn i Spelet som bonden Torgeir Flekk på gården Sul. Etter en pause på seks år er han tilbake til vollen med lukt av nyslått høy på Stiklestad.

– Det var veldig hyggelig å bli spurt om å komme tilbake etter seks år. Etter seks år på Røros med Elden har jo de to minste ungene gått helt glipp av olsok og Stiklestad, sier skuespilleren fra Verdal.

Han var ikke nådig mot regissør Stein Winge som nærmest avkristnet Spelet i 2007, og stappet spettet i det nedtrampa gresset og erklærte at han hadde fått nok av forandring vekk fra tradisjon og gjenkjennelse. Det ble med ett

år under Wingses vinger. Da Ben-tein Baardson tok over, var han tilbake.

– Jeg likte at Baardsen trakk Spelet mot røttene. Men det var skuffende mangel på progresjon fra det ene året til det andre, sier Paul Ottar.

Siden han forlot Stiklestad har han hatt regi på flere forestillinger, blant annet på Duuns «Juvikfolke» og både friluftsspelet «Elden» og «Trua og saltet» og ikke minst «Eplene i Messehagen». Noen vil kanskje frykte at han har fått mer ammunisjon til kritikken mot regissører han er uenig med. Men Stiklestad og regissør Hanne Tømta tar sjansen på å slippe gammelhunden løs.

– **Hvor ville du ha dratt spelet?**
 – Nå skal jeg jobbe som skuespiller på Stiklestad, og vil ikke si noe om det. Jeg har hatt så altfor mange

sterke meninger. Marit (Moum Aune) og Hanne (Tømta) har gått radikalt til verks og skapt nye referanser som har gitt Spelet nytt liv. Men når det er sagt: Jeg har tro på manus. Olav Gullvåg har skrevet en god historie om det lille mennesket som blir fanget av storpolitikken. Det blir aldri uaktuelt. Jeg er uenig i at det er et dårlig manus, og jeg tror man kan holde på lenge med dette.

– Teaterviter Julie Rongved Amundsen har gått ut og kritisert Spelet for å være gammeldags, deklamerende og at det formidler en autoritativ fortelling om den norske historien. Som om dette er sannheten. Punktum?

– Vi tok oss en prat med henne etter disse påstandene, og hun var veldig tilsnakkende. Men hun sliter med å se den sosiale verdien av spelene. Biten med amatørerne.

HJEM TIL SPELET:
Paul Ottar Haga er tilbake på vollen, i år som bonden Torgeir Flekk.

– Men Spelet er fremdeles ganske bastant historiefortelling?

– Det fine med Spelet er at det har et mikrokosmos og et makrokosmos, et spel som speiler både det store i det lille og det lille i det store. Ting skjer på flere plan. Man kan også velge å gjøre kongen veldig religiøs eller veldig politisk. Da jeg var konge, valgte jeg å forestille en politisk konge som bruker religion som maktmiddel. Det var et klart valg. Jeg ville vise hvordan makt korrupperer og hvordan kongen bruker biskop og biskop bruker konge til sin fordel. Jeg formidlet også at kongen blir frelst i møte med Gudrun. Han begynner å bli nervøs for å tape slaget. Så møter han Gudrun og får en åpenbaring.

– **Det var fint.**
– Genialt. He-he.

●● Det fine med Spelet er at det har et mikrokosmos og et makrokosmos, et spel som speiler både det store i det lille og det lille i det store.

Hadde han kunnet, ja så hadde han drevet med spel året rundt.

– Spel er kulturarbeid på høyt plan, fordi det engasjerer og gjør noe med hele lokalsamfunnet, proklamerer Paul Ottar under de tunge krystallkronene på Bristol.

– **Du har et bredt kunstsyn?**

– Et egalitært kunstsyn, et ikke-elitistisk syn på kultur. Jeg mener at

kunst som gjør noe med stedet og menneskene der er god kunst. Dette er jo Spelet et kroneksempel på. Så også «Eplene i Messehagen». Denne teaterforestillingen ga folk i Malm styrket identitet og selvfølelse. Etter nedleggelsen av gruva hang alt i lause luften, det var mye de ikke snakket om. Nå snakker malmbyggen om Malm med stolthet.

– Noen vil mene at utvikling av kunst først og fremst handler om å spisse og utvikle det kunstneriske uttrykket?

– Det er ikke alle skuespillere som er der, i hvert fall ikke vi som kommer fra bygda. Men jeg tror mange skuespillere som drar ut og skal jobbe med spel får en aha-opplevelse. Den som ikke skjønner hva det handler om skal kanskje ikke jobbe med spel. Da blir det fort for mye ovenfra og ned, sier Paul Ottar, med den tyngden det gir å ha sprunget opp og ned på vollen i amfiet på Stiklestad hver sommer i fire tiår og ha kranglet om hver replikk.

Det var bare en liten, fattig time om å gjøre for at Paul Ottar ikke kom til verden på selveste 29. juli. Olsokbarnet ble født den 30.

●● Torgeir blir satt under press. Han er bonden, rolig og trygg på seg sjøl der han står på egen jord.

SIN VERSJON: Paul Ottar Haga vil gjerne lage sin versjon av Spelet om heilag Olav.

– Den eneste gangen fatter'n skulka Spelet, forteller Paul Ottar. Som alle brødrene Haga satt han i amfiet før han egentlig kunne sitte, maste om å bli korgutt da han var noen år eldre og skreik seg til å bli med på bursfesten hjemme for å se de kjente skuespillerne. Han husker hvordan han som liten korgutt helte varmt vann over handa si og ble trøstet av en skuespiller fra Oslo. Da han var seks, forelsket han seg i henne som spilte fagre Helga.

– Å, som jeg drev på med å kaste fra meg ljåen for å få tak i Helga!

Etter fem år som korgutt, der han i tur og orden bar korset, relikvieskrinet og fatet, var målet å få bli med i leikarringen, som også var en svært sosial arena med mange fester. I fjor var det pappa Paul Ottar som måtte si lykke til da sønnen dro til Stiklestad. Han skulle være med i leikarringen for første gang. Og på festen for første gang.

– Han vart nok både konfirtert og det som mere var, konstaterer Paul Ottar.

– **De blir fulle på disse festene?**

– Ja, noen blir vel det. Men det er en trygg arena å bli full på. Jeg skal ikke forherlige fylla, men dette er fester med mange generasjoner og alltid noen som tar seg av deg. De har det artig, og jeg mener det er helt innafor, sier Paul Ottar, som kan telle opp tolv roller han har spilt i Spelet. Han har sittet høyt til hest som kongen og ropt ut: Er dette garden Sul? Han har gått inn i Kvistadbondens arroganse ett år, og kommet anstigende som den høye og staselige Arnljot Gelline et annet. Skummel mørk som han

er, får han ellers ofte skurkerollen på andre scener. Sleip prest som setter styggøynene i en enslig mor, morder, den onde Laurits opp mot den gode Odin som bare gjør ting som er bra.

– Sønnen min, sa det: Du spiller alltid slem du, pappa, forteller Paul Ottar. Selv syns han det er mer interessant å spille den slemme enn den gode.

– Torgeir Flekk i Spelet er på mange måter en god mann. En idealist av en småbruker som går i slaget for den kongen han mener har retten til landet på sin side?

– Torgeir blir satt under press. Han er bonden, rolig og trygg på seg sjøl der han står på egen jord. Den som bare har bodd i leilighet i Oslo, vet ikke helt hva det er. Espen Skjønberg dro det så langt, at han satte seg

ned og reiv opp graset mens han sa: «Eg har aldri vore anna enn bonde.» Torgeir er også en rettferdig pasifist som kan sitt pater noster og holder det kristne høyt. Men han blir satt under press når kongens menn kommer og tar gården og ødelegger åkeren. Da har han ingen grunn til å være venn med kongen. Men Torgeir har et klart utviklingsforløp. Han opplever et under når kongen gjør datteren Gudrun frisk. Da føler han at han må gå i krigen for kongen, sier Paul Ottar, før han går ut blant hovedstadsmenneskene og finner sykkelens sin.

Først Stiklestad, så Sverige. Paul Ottar og kona, Evy Kaseth Røsten, har gått hen og kjøpt et sommersted i Sunne, et lite stykke unna Arvika. Et

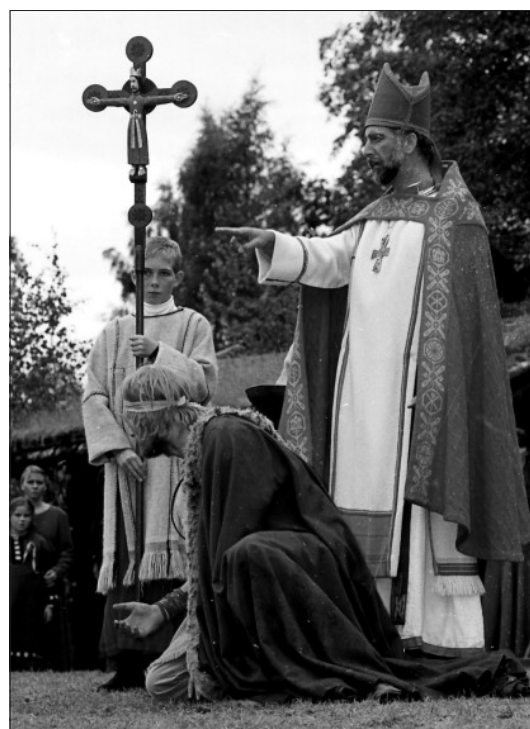
ikke tilfeldig valgt sted, som først og fremst gir assosiasjoner til forfatteren Selma Lagerlöf. Men her er også Vastenå teater og regissør Leif Stinnerbom som Paul Ottar har samarbeidet mye med.

Som skuespiller gjorde Paul Ottar en utsøkt tolkning av Jon Fosses hovedkarakter i «Så kan hunden komme», en ensom eksistens, utformet med Stinnerbom som regissør. Nå tar verdalingen steget over til Sverige der han neste sommer skal jobbe sammen med den svenske regissøren i hans oppsetting av «Edda» i rollen som Odin. Og så, en eller annen gang, kan tider komme da han endelig kan få lage sin versjon av Spelet.

Guri Hjulstad og Marthe Vannebo (foto)

KONGENS ENTRE: Paul Ottar Haga har spilt kongen flere ganger.

TOLV ROLLER: Han har spilt tolv av rollene i Spelet, her som Arnljot Gelline i 1992.

PROFESJONELLE SKUESPILLERE

Kong Olav Haraldsson:
Eindrude Eidsvold

Gudrun:
Hanne Skille Reitan

Gudrid:
Marit Adeleide Andreassen

Torgeir Flekk:
Paul-Ottar Haga

Gamal-Jostein:
Even Stormoen

Tormod Kolbrunarskald:
Lavrans Haga

Grima:
Mari Maurstad

Torgeir Halleison:
Tore Berntsen Granås

Arnljot Gelline:
Roger Storm

«Spelet om Heilag Olav» framføres på Stiklestad: 25., 27., 28. og 29. juli 2018 kl. 19.00

BYGGMAKKER

Gipling

**STØRST PÅ TRELAST OG
BYGGEVARER!**

**KLIKK
& HENT**

byggmakker.no

ØRENS MEIERI

Vi satser stort på restaurantens rustikke stil samtidig vil vi skape en avslappet og folkelig atmosfære for våre gjester!

Smørretter

GARNVIK SALAT

Serveres med blandet grønnsalat, varmrøkt ørret, vaktelegg, appelsin vingrette og brød (E, F, G)

Pris: 159,-

KYLINGSALAT

Serveres med blandet grønnsalat, grilla kylling, salatost, tzatsiki og brød (G, M,)

Pris: 159,-

TORTELLINISALAT

MED RICOTTA OG SPINAT

Serveres med blandet grønnsalat, tortellini, brød og aioli (G, M, E)

Pris: 159,-

CLUB SANDWICH

Serveres med blandet grønnsalat, brød, bacon, aioli og grilla kylling (G, M, E)

Pris: 179,-

HJEMMELAGET SEIBURGER

Serveres med søtpotetfries og italienssalat ala ørens (G, M, F)

Pris: 139,-

KARBONADE SMØRBRØD

Serveres med erterstuing og stekt løk (E, G, M) Pris: enkelt 119, dobbelt 149,

HJEMMELAGET FISKEKAKESMØRBRØD

Serveres med italienssalat

ala ørens og stekt løk (G, M, F, E)

Pris: enkelt 119, dobbelt 149,

BAKT POTET

Serveres med grønnsalat, bacon og kryddersmør (M)

Pris: 129,-

PASTA GARGANELLI

Serveres med grønnsalat, pinjekjerner og parmesan (E, G, N2, M)

Pris: 179,-

Hovedretter

BIFF ALA ØRENS

Serveres med bakt potet, grønnsaks ragu, tomat confit og bearnais eller peppersaus (E, M)

Pris: 269,-

STEKT FJELLFISK

Serveres med agurksalat, rømme og koktepoteter (F, M)

Pris: 249,-

SPARERIBS ALA ØRENS

Serveres med bakt potet, grønnsalat og kryddersmør (M)

Pris: 249,-

FISH`N CHIPS

Serveres med pommefrites, aioli, majones og sitron (G, M, E)

Pris: 229,-

STEKT KYLLING FILET

Serveres med curlyfries, karrisaus og melonsalat (M)

Pris: 229,-

DRY-AGED BURGER

Serveres med grønnsalat, hamburger dressing og curly fries (G, M)

Pris: 239,-

Barnemeny

AMERIKANSKE PANNEKAKER

Serveres med blåbærstivtøy og sukker (E, G, M)

Pris: 69,-

HAMBURGER MED POMMESFRITES

(G, M, E)

Pris: 69,-

PØLSE MED POMMESFRITES

(G, M)

Pris: 69,-

Dessert

SJOKOLADEFONDANT MED KARAMELLKJERNE

Serveres med sitronsorbet (E, G, N)

Pris: 129,-

PAVLOVA KAKE

Serveres med friskebær, melon og vaniljekrem (E, M)

Pris: 129,-

RABARBRA SUPPE

Med vaniljeis (E, M)

Pris: 129,-

ØNSKER DU NOE EKSTRA?

DET ORDNER VI SELVFØLGELIG!

Ekstra Bacon 39,- Ekstra kylling 49,- Tillegg egg 10,-
Ekstra kryddersmør 10,- Ekstra Dressing 10,-

ALLERGENKODER:

B - Bløtdyr, E - Egg, F - Fisk, G - Gluten hvete, M - Melk,
N - Spor av Nøtter, NI - hasselnøtt, N2 - Pistasje, N3 - Pinjekjerner,
SS - Sulfitter og svoveldioksid S - Selleri, SD - Skalldyr.
Alle våre retter kan inneholde spor av sulfitter og svoveldioksid.

ØRENS MEIERI

Ø Jernbanegata 11, Verdal Amfiseret
Ø Tlf. 902 85 064 Ø www.orens.no

Mandag 23. juli 18.00 - 18.45
Olsokutstillinga

Den ene av årets olsokkunstnere går med et demonstrativt kors rundt halsen. En advarsel til muslimer og andre som truer norske verdier.

MED KUNST OG KRUTT

Jeg er faen så glad for at jeg er født i et kristent land, sier Hilde Vemren.

Kunsten hennes er dekorativ, ganske stillfarende og dempet, men de politiske meningene er sterke.

– Åh, jeg skulle ønske jeg ikke mente noe som helst, sukker olsokkunstneren etter å ha sendt verbale skyllebøtter etter imamer, SV-ere, Arbeiderpartiet, Jens Stoltenberg og kommentator Marie Simonsen i Dagbladet.

Kruttrøyken legger seg over steinurnene med røde georginer og kvite petunia. Det ulmer langs rammen på bildet av kong Oscar den 2. i gangen og på den falurøde fjøsveggen som fikk sin spesielle svenskfarge den gang jernoksid ble blandet med rugmel for å gjøre nytte som veggmaling.

Men roen senker seg igjen over mellomrommene mellom sju hus som huser Hilde Vemren og Steinkjerkunstneren Magne Rygh. Begge klare for å fylle veggene i Leidangen på Stiklestad med kunst. Hun med monotypier der hun har hentet inspirasjon fra Olavs-arven. Olavs øks, kornåkeren og kongekappa er gjenskapt i bildene. Magne maler nå bilder med utgangspunkt i et sted, slik han husker stedet med lukt og smak, slik han ofte gjør. Nå er det Bjørvika i Oslo.

– **Ikke mer Steinkjer stasjon?**
 – Jeg liker ikke å koke suppe på en gammel spiker, sier kunstneren.

Vi er på tidlig syttital. Sanerings-spøkelset henger over Kampen bydel i Oslo. Leilighetene er fuktige, med utslagsvask og utedass. Hvorfor skal vi beholde dette? spør folk. Men ute i gatene går demonstrantene som tar opp kam-

pen for Kampen. Blant dem er Hilde Vemren og Magne Rygh.

Hilde hadde flyttet fra Porsgrunn der faren var designer og porselensmaler. Der på Porsgrunn Porselensfabrikk hadde hun laget sine første ting, tatt kunst og håndverksskolen da hun var sytten og så flyttet til Oslo for å gå på Kunst og Håndverksskolen. Magne Rygh, oppvokst i Ryggagrenda, steg på toget til Oslo omtrent samtidig som Hilde. Han måtte bort fra Steinkjer.

– Det skjønte jeg tidlig. Da jeg første gang malte Steinkjer stasjon, følte jeg at her skal jeg reise fra, sier Magne, femti år senere. En tur over dammen, til onkelen i Amerika, var avgjørende. Den gang onkelen var hjemme i Steinkjer i 1961 så han at Magne drev og tegnet biler. Onkelen ble så begeistret at han spanderte billetten over til bilbyen Detroit, og tok deretter med sekstenåringen på

verdensutstillingen i New York. Det ble et vendepunkt.

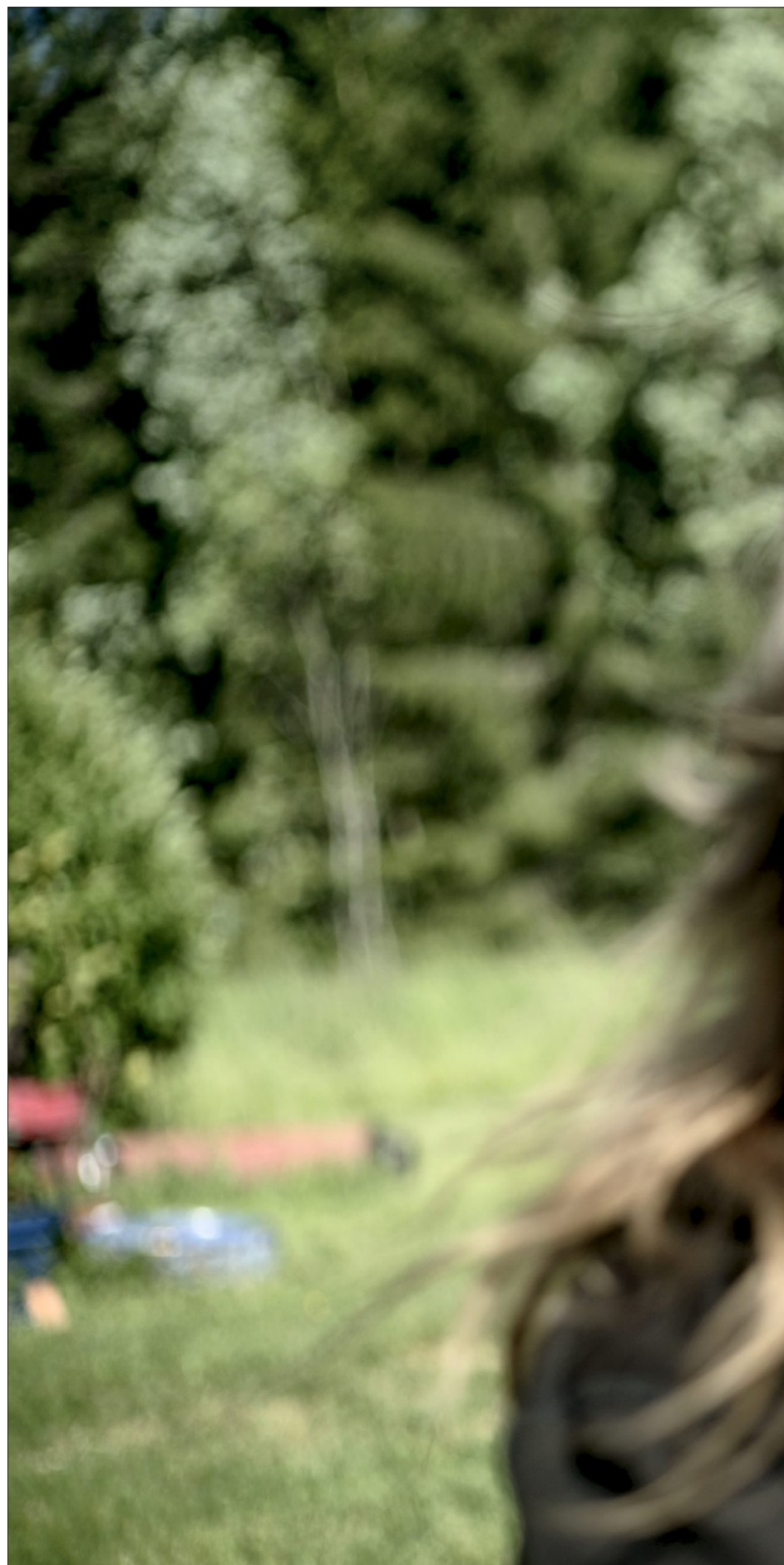
– Det var et sjokk å oppleve verden utenfor Steinkjer, husker Magne. Og han ville bli kunstner.

– Faren min syntes det var rart, sier Magne.

Etter et år på kunstskolen i Trondheim, under kunstnerne Roar Wold og Håkon Bleken, satte han i 1969 kursen mot Oslo. Han skulle bo i en rivningstruet bygård i Oslos arbeiderstrøk.

– Noen gårder var helt grå. Treveggene var satt inn med tran, men fargen var dratt ut. Arbeiderne hadde skrapet av linoleumsmalingen og solgt den mot penger til sprit, forteller Magne.

Men i samme hus bodde altså Hilde, som også var kunststudent og rivingsmotstander. Sammen gikk de rundt og samlet underskrifter. Banket på døra til folk som freste: – Riv skitten.

ET HELT LIV MED KUNST: Hilde Vemren og Magne Rygh har en lang kunstnerkarriere bak seg når de kommer til Stiklestad som olsokkunstnere.

Butikkene i Arvika har fylt hyllene med svenske flagg og pyntebånd. Det nærmer seg Midtsommerfest.

– Andre bussholdeplass etter veikrysset til Sunne, sa Hilde på telefonen. Etter noen meter på en kronglete vei, og vi finner fram til småbruket med mange små stugor og der det står skrevet Hortan Der Nd på tømmerveggen. Hilde og Magne styrer oss i retning inngangen med skilt over døra: «Spytting strengt forbudt. Torvdirektøren».

I seksten år har de dratt hit for å male. Det er seks år siden de solgte atelieret på Bøler, og nå har de også kvittet seg med atelieret på Grønland. I mange, mange år var Magne sitt barndomshjem, Granheim i Ryggagrenda, et ankerfeste.

– Vi tenkte det var fint at ungene hadde kontakt med min slekt. Og da ungene var små kjørte vi oppover til Trøndelag i vår Dodge på to ganger seks meter. Vi brukte å kjøre i

TILBAKE TIL STEDER: Magne Rygh vender tilbake til steder han har vært.

fire- femtida for at ungene skulle sovne. Men planen gikk aldri. De sovna aldri før vi passerte Mære kirke. Da var det fem minutter

igjen, sier Magne. Til slutt ble det for langt å kjøre sytti mil, så nå står gammelstua fra husmannsplassen på Rygh på museet. Magne har kut-

tet det fysiske båndet til barndomshjemmet, men holder kontakten gjennom utstillinger og besøk.

I hver sitt atelier, i den falurøde låven på Hortan Der Nd, maler de nå fram hvert sitt særpregede univers.

Elitistisk og folkelig er to dimensjoner ved Hilde Vemrens kunst. Kunsthistoriker Øyvind Storm Bjerke påpeker hvordan Hilde Vemren kaster symboler for dårlig smak i øynene på betrakteren. Ta for eksempel maleriet «Tro, håp og kjærlighet» Det er et interiør med tre puter på en divan, et akrylteppe foran divanen og et billedbroderi på veggen bak. Motivet i veggbroderiet er en yndig skog. Den ene puten er et brodert diamantmønster på rød bunn, den andre et eksotisk kinesisk motiv på svart bunn og det tredje et organisk mønster i brunt, grått, bei-

●● Jeg har alltid tenkt på de mellomrommene vi ikke tenker over. Men du kan ikke ha mellomrom uten det som skaper mellomrommene.

Magne Rygh, olsokkunstner

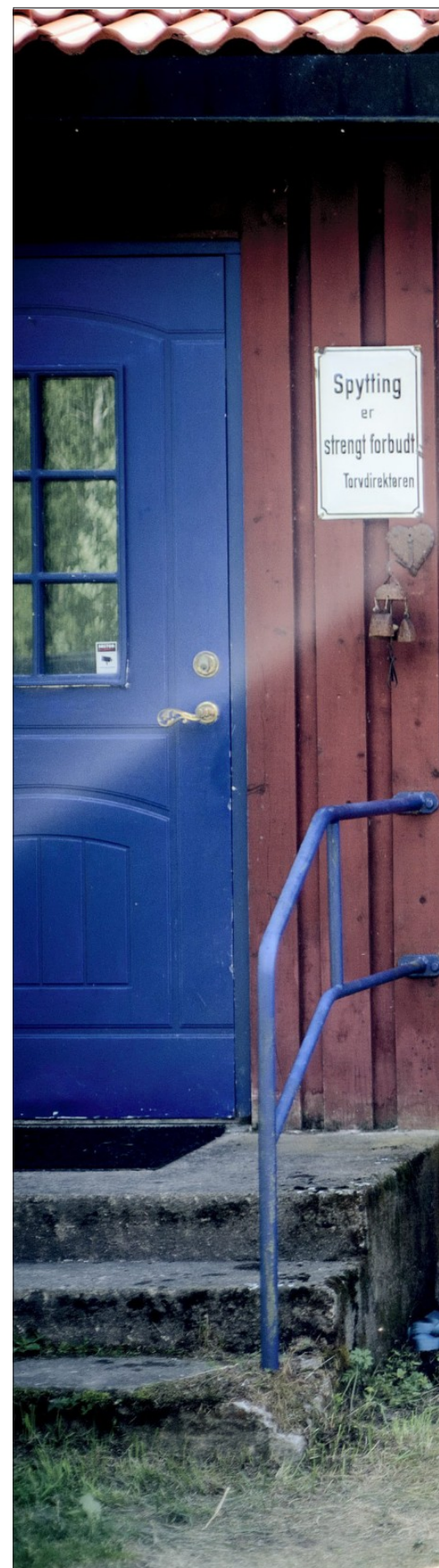
INSPIRERT AV OLAV: Hilde Vemren kommer med nye bilder inspirert av motiver knyttet til Olav den hellige.

HØYOG LAV: Maleriet «Tro, håp og kjærlighet» signert Hilde Vemren.

URBANITET: Magne Rygh fra Steinkjer fanger urbaniteten i maleriene sine.

TYR TIL SVERIGE: En gammel husmannsplass

ge og oker. Vi er her milevis unna idealene til kultureliten, det lyse, lette rom med enkel og vakker form og god belysning. I stedet er vi i det bannlyste rommet for kos og hygge, med puter som sjøfolk og arbeidere brukte.

– Jeg tenker meg guttene som ble sendt til sjøs. I mange sjømenn er der en krok, en søken etter det trygge. Jeg tenker meg at den puten, med mormors korssting og det stygge akrylteppet foran divanen er det tryggeste i verden. Det var en gang en rik investor som spurte meg: Hvordan kan du lage noe så stygt? Men denne investoren hadde aldri hatt en divan eller ei stygg pute. Men det er jo dette mange kan gjenkjenne, og som de elsker, sier Hilde.

– **Kan vi se bildene dine som en kommentar til det elitistiske smakspolitiet, de fine som vil bestemme hva som er god kunst?**

– Ja, men smaksregimet er ikke så sterkt i dag som det var på 70-tallet. I dag er det lov å mene noe annet, sier Hilde.

En bro mellom kunsten og folk flest, står det om Vemrens bilder i innledningen til utstillingen «Varme spor» som Vemren hadde i sin hjemby Porsgrunn i 1996. Bildene henter ofte motiver fra gjenstander uten stor kunstverdi, men med stor affeksjonsverdi: Broderier, krukker, lamper og puter. Noen av bildene kan tolkes dit hen at Hilde Vemren tar avstand fra det man kaller eliten. Maleriet «Fredagspanelet» kan være en ironisk kommentar til den politiske og kulturelle eliten som bestemmer hva vi skal mene. Vemren skal i løpet av denne dagen flere ganger trekke fram politiske kommentator Marie Simonsen som eksempel på dette elitistiske og det multikul-

turelle som olsokkunstneren heller ikke har sansen for.

– Jeg reagerte sterk på hvordan en statsminister, Jens Stoltenberg, nedsnakkte Norge for å tekkes muslimene. Vi bare lar dem holde på, uten å gi motstand.

– **Mener du at muslimene truer det norske?**

– Det er åpenbart at vi har en del kulturer som bygger på æreskodekser, som har egne lover og regler som utfordrer norsk rettsvesen. Når byråden kaster millioner etter muslimene, så er det feil signal.

– **Hvilke verdier er truet?**

– Et trygt samfunn. Tillit i et samfunn er det viktigste. Da vi bodde på Bøler, trengte vi ikke å låse døra om natta. Alle hadde nøkkelen under matta. Det var en selvfølge. Nå er det ikke slik lenger. Nå slipper de til Faten Mahdi al-Hussaini som programleder i NRK, med hijab, tross 6000 klager.

– **Stiklestad har for lengst lansert seg som en arena for det multikulturelle Norge, med kirker for flere kirkesamfunn. Det er til og med foreslått å bygge moské der?**

– Det er fordi SV-erne har begynt å ta over. I Vexjø har de moske, med bønnerop på 120 desibel.

– **Kirkeklokkene har også mange desibel?**

– Ja, men vet du hva de sier på arabisk i bønneropene? De messer at de vantro skal drepes. De sverter dem som ikke tror.

– **Er du personlig kristen?**

– Jeg er faen så glad at jeg bor i et kristent land, sier Hilde Vemren, snurrer på korset i halsen og sukker litt oppgitt over at hun alltid skal ha så sterke meninger.

Hilde kommer til Stiklestad med mange nye bilder der hun setter historiske symboler i en ny sam-

med sju hus er blitt rammen rundt kunstnerne Hilde Vemren og Magne Rygh.

menheng. Bak seg har hun en lang og imponerende kunstnerkarriere. Fra listen over hvor hun er innkjøpt kan vi trekke fram Nasjonalgalleriet, Trondheim Kunstmuseum og dronning Sonja. Dronningen sikret seg et vakkert bilde med en vase som fremskutt motiv, et maleri som viser at maleren også er keramiker.

– Magne tar det som er ute, jeg tar det koselige inne, smiler Hilde.

Et helt kunstnerliv har han sett etter livet mellom veiene, veikryssene, jernbanelinjene, byggene, der hvor folk ferdes.

– Jeg har alltid tenkt på de mellomrommene vi ikke tenker over. Men du kan ikke ha mellomrom uten det som skaper mellomrommene, sier Magne Rygh.

Ett av de første byggene han malte var Steinkjer stasjon, med toglinja som førte vekk fra Steinkjer på 60 og 70-tallet. Nå er det stor-

SAMLER: Hilde og Magne er samlere på sin hals. Et bilde av Oskar 2. har fått sin plass i gangen.

byen Oslo, der han fanger forandringene i Bjørvika. Uttrykket er blitt mer abstrakt, selv om han aldri har sett på seg selv som en abstrakt maler, sier han og viser oss figurative abstraksjoner som uttrykker det han husker av Bjørvika, av lukt og smak. Maleriene gir assosiasjoner til Bjørvika.

– Noen vil også mene at du har en kritisk undertone i maleriene?

– Jeg har hatt en del bilder som blir oppfattet som kritiske, sier Magne, som i hvert fall ikke applauderer fasaden på det nye Munchmuseet, og heller ikke det nye Nasjonalmuseet.

– Det ser veldig avvisende ut, sier steinkjerkunstneren, snart på vei til Stiklestad med bilder som har høy, urban puls.

LITT AV EN HELGEN: Guide Anna Rita Schiavone mener Norges helgen er annerledes enn andre helgener.

[PÅ SPORET AV OLAV I ROMA]

MELLOM OLAV OG GUCCIVESKENE

På den ene siden av Roma-gata frister Gucciveskene. På den andre siden er døren inn til en høyreist, rødmusset Olav den hellige.

Via Corso er en av gatene med mest puls i Roma. En gang en antikkens triumfgate, nå en travel handlegate. Mange blar i kjolestativer med merkeklær som får lommeboka til å jamre seg, andre haster av gårde med kart der de har laget et kryss over Trevifontenen. Noen stopper også ved trappa til den mest fasjonable av alle Romas kirker: San Carlo al Corso. En ruvende barokk-kirke. Og inne i kirken, til venstre når du kommer inn, mellom et kapell dedikert til St. Francis og et annet dedikert til Barnabas, der står vår egen Olav den hellige framfor oss, med krone på hodet og foten på dragen han har beseiret. *Norvegiae Rex* står det under maleriet.

– En annerledes helgen enn de andre. Mange spør hvordan det kan gå til at en konge kunne bli en helgen? sier Anna Rita Schiavone som guider oss gjennom dette lille stykke Norge i Roma.

Den polske kunstneren Pius Welonski har malt altertavlen med den norske helgenkongen. *Norvegiae Rex* står det skrevet under maleriet. Norges konge.

Maleriet har utløst ulike kommentarer. ”Ved første blick fortøner det hele seg som en heroisk scene fra Wagner. Som en høyreist og rødmusset viking står han i nordisk blest ut mot havet, innfattet av norske fjell under en urolig himmel og med en hildrende stavkirke i det fjerne”, skriver professor Thomas Thiis Evensen.

– En utfordring for katolske nordmenn med historisk bevissthet og god smak, skriver biskop i den katolske kirken, Bernt Eidsvik.

Anna Rita Schiavone mener maleriet

uttrykker helgenkongens fysiske kraft og makt, og at Norges helgen dermed fremstår som annerledes enn andre helgener.

– Helgener er vanligvis fattige og ydmyke, sier hun.

– **Norge har misset på noe her?**

– Norge er veldig rikt, svarer Anna Rita Schiavone, litt tvetydig.

Fester for Olav den hellige

Vi er over midten av mai. Den store røde, kvite og blå 17. mai-buketten forteller at her har det nylig vært feiring og fest. På Norges nasjonaldag samler nordmenn i Roma seg i San Carlo al Corso, ved Olavsalteret. Slik de gjør også i oktober. Den 16. oktober er festdag for norske katolikker i Roma.

– Oktoberfesten er virkelig den store, forteller Anna Rita Schiavone. Den 16. oktober var dagen for Olav den helliges omvendelse. Da er det hvert år Olavsfeisdager i Roma, med økumenisk messe ved alteret. I dagene før og etter den 16. oktober arrangeres ulike kulturaktiviteter, foredrag om omvisninger, alt i regi av venneforeningen i Roma. I fjor samlet katolikkene seg for å diskutere kvinner i romerkirken, erfaringer og refleksjoner rundt kvinners rolle og innflytelse i dagens katolske kirke. I år er det båndene mellom Roma og Nidaros som utforskes.

Fagsjef ved Stiklestad Nasjonale Kultursenter, Heidi Annett Beitstad, er på plass for å snakke om den norrøne kirkens bånd til pavekirken i høymiddelalderen. Forfatter Edvard Hoem tar for seg erkebiskop Olav Engelbrektssons kamp mot reformasjonen under tittelen «En erkebiskop uten politisk teft».

OLAVSALTERET

- Norges nasjonalkapell i Roma fra 1893

- Ligger i kirken San Carlo al Corso i via del Corso 437

- Ble innviet av kardinal Parrochi, pavelig vikar for byen Roma, 9. april 1893. Etter en omfattende rehabilitering ble kapellet gjeninnviet av biskop Wilhelm Gran av Oslo i 1980

- Maleriet av hellig Olav er malt av den polske kunstneren Pius Welonski på bestilling av pavelige kammerherre baron Wilhelm Wedel Jarlsberg og biskop Johannes Olav Fallize. Maleriet er en gave fra norske katolikker i anledning av pave Leo XIII sitt 50-årsjubileum som biskop

- Venneforeningen for St. Olavsalteret i Roma driver arbeidet rundt Olavsalteret på økumenisk grunnlag

To tente lys blafrer i trekken fra døra ut mot gata. Turister rusler forbi. Noen tar med seg en bunke brosjyrer fra hylla som fører aktuelle diskusjoner med argumenter: Skal samliv utenfor ekteskap legaliseres? Which love? Hvordan skal katolikker engasjere seg i politikk? Noen kikker kanskje også opp på hellig Olav for å få et svar?

Guri Hjulstad
hjulstad@t-a.no / tlf. 92227813

OLSOKDAGENE

PÅ STIKLESTAD 23.-29. juli 2018

Spelet om Heilag Olav

av OLAV GULLVÅG
musikk PAUL OKKENHAUG

25. 27. 28. 29. juli
kl. 19.00

ÅRETS TEMA
ANSVAR

UTDRAG fra ÅRETS PROGRAM

Konsertopplevelser

LØRDAG 21. JULI KL. 20.00

Sjuende far i storslag

Konsert på utescenen. Dørene åpner 20.00.
Arr. Stiklestad Hotell. 18 år. Bill. 300/280.

SØNDAG 22. JULI KL. 21.00

Såmmårshow

Full tenning på Stiklestad. Med Leif Terje Nilsen, Jeanette Hoseth, Camilla Engum Nilsen, Paal Stavrum, Geir Holmen, og Levin Nestvold jr.
Arr. Trøndershow AS. 18 år. Borggården. Bill. 390.

MANDAG 23. JULI KL. 16.00

Ansvar

Velkomstkonsert med Tore B. Granås, Vette Røsten Granås, Espen Hovdahl, Ola Wist Holmen, Lavrans Haga og Årets medspiller Ronja Musum.
Stiklestad kirke. Bill. 290/270.

MANDAG 23. JULI KL. 21.00

Adam Douglas

Borggården. Bill. 390/370.

TIRSDAG 24. JULI KL. 21.00

Min dans med Strenger Med Frode Alnæs

Konferansesal 1030. Bill. 350/320.

Pilegrimsopplevelser

24. JULI KL. 10.00

Pilegrim på to hjul

Fra Stiklestad sykler vi ut mot Trones og tilbake igjen langs elvepromenaden til Stiklestad. Museumsformidler Lars Børre Hallem serverer spennende fortellinger, kaffe og enkel lunsj.
Oppmøte ved kulturhuset. Lengde ca. 21 km.
Varighet ca. 4 timer. Bill. 260/240 inkl. lunsj.

28. JULI

I bond

Pilegrim med Hei
Pilegrim
serveres
Stiklasta
Oppmøte
Bill. 370

28. JULI

Barnas

Med Kla
Bill. barn

STIKLASTADIRMARKEDET

Fra 25. juli til 29. juli er det marked på Stiklastadir. En teltlandsby som huser handverkere og selgere fra inn- og utland fyller gårdstunet. Her kan du se demonstrasjoner av gammelt handverk og kjøpe kvalitetsprodukter av lær, tre, jern, glass, keramikk og ulike tekstiler.

ÅPNINGSTIDER STIKLASTADIRMARKEDET

22. juni - 12. aug 11.00 - 17.00
25. 27. 28. 29. juli 11.00 - 22.00

INNGANG: DAGSBILLETT

inkl. folkemuseet, vandreteateret Arvesolvet, omvisninger og utstillinger.

Voksen: 180. Barn: 90. Familie: 450.

ÅRETS OLSOKKUNSTNERE

23. JULI KL. 18.00

ÅPNING AV ÅRETS OLSOKUTSTILLING 2018

Årets olsokkunstnere Hilde Vemren og Magne Rygh. Offisiell åpning ved journalist og forfatter Odd Birger Grønli.

Musikalsk innslag ved Årets medspiller Ronja Musum og pianist Ola Wist Holmen.

Leidangsgalleriet. Fri entré.

TILBUD

KJØP 5 – BETAL FOR 4

Kjøper du billett til 5 ulike arr. får du den billigste gratis!

TALERSTOLPASS

Pakketilbud på alle foredrag: kun kr. 600.

BILLETT
STIKLESTAD.NO

TORS DAG 26. JULI KL. 20.00

Okkenhaug fra perm til perm

Olsokkoret m/dir. Hans Martin Molvik, blandet kor med dirigent Rannveig Skillingstad, Wout Busschart, Runa Hestad Jenssen, Kjetil Støa, Solveig Salthammer Kolaas, Tormod Lånkan, Gjermund Larsen, Aage Kvalbein, Erlend Tynning Larsen og Eli Hatlehol.
Stiklestad kirke. Billett 290/270.

FREDAG 27. JULI KL. 21.30

Årjede - fra sør

Konsert med Marja Mortensson, Frode Fjellheim, Daniel Herskedal, Jakob Jansson og Quintus. Konferansesal 1030. Bill. 180/160/90.

FREDAG 27. JULI KL. 23.00

Nattstemning i St. Olavs kapell - egentlig bare kjærlighet

Med Mari Maurstad og Aage Kvalbein. St. Olavs kapell. Bill. 230/210.

LØRDAG 28. JULI KL. 17.00

Mitt Stiklestad hi du sjett?

Vandring på Stiklestad med Nils Norman Iversen. Oppmøte ved kulturhuset. Bill. 180/160.

LØRDAG 28. JULI KL. 22.00

Spelpub med Nödbluzz

Borggården. Bill. 200. 18-årsgrense.

SØNDAG 29. JULI KL. 21.30

Christel Alsos

Borggården. Bill. 390/370.

KL. 09.30

Lehærens fotspor

svandring langs gamle kongeveg
di Brimi, daglig leder i Regionalt
ssenter Stiklestad. Tilbake på Stiklestad
pilegrimssuppe i langhuset på
dir.
e ved kulturhuset. Varighet ca. 4 timer.
/340 inkl. pilegrimssuppe.

KL. 11.00

Klaus Pilegrimsvandring

us og Klara.
n 120/100 inkl. matpakke.

Med forbehold om trykkfeil og programendringer.

Talerstolen Stiklestad

23. JULI KL. 19.00

Mitt ansvar. Åpning av Talerstolprogrammet 2018

- Ungdommens talerstol: Det jeg brenner for!
- «Jeg har en drøm!» En samtale om samfunnsansvar, menneskeverd og utstillingen Aktivistene med Iffit Qureshi og Bård Stensli.
Auditoriet. Bill. 180/160/90.

25. JULI KL. 16.00

Historien gjort levende. Potensial og ansvar når historie overføres til film og scene

Med John McNicol
Auditoriet. Bill. 180/160/90.

26. JULI KL. 16.00

Sikkerhet i en usikker tid

Med Årets olsokprofil Jens Stoltenberg. Musikalsk innslag v/årets medspiller Ronja Musum.
Borggården. Bill. 230/210/120.

26. JULI KL. 18.00

Møte med Årets olsokprofil

Jens Stoltenberg i samtale med Anne Grosvold. Borggården. Bill. 230/210/120.

27. JULI KL. 12.00

Forfatterens fortellinger

Edvard Hoem i samtale med Anne Grosvold.
Borggården. Bill. 230/210/120.

27. JULI KL. 14.00

Bruk og misbruk av historien. Nasjonal Samling og Stiklestad

Med Heidi Anett Øvergård Beistad.
Auditoriet/vandring til Olavhaugen. Bill. 180/160/90.

28. JULI KL. 14.00

Pressen snakker ut. Har vi sviktet vårt ansvar?

Erik Waatland i samtale med Fredrik Græsvik og Tone Sofie Aglen.
Auditoriet. Bill. 180/160/90.

28. JULI KL. 16.00

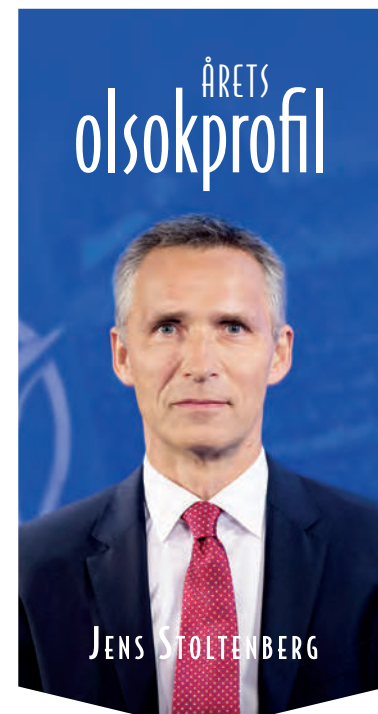
Fra Olav Haraldsson til Donald Trump.

Makt, ære og ansvarlighet fra vikingtiden og fram til i dag
Med Marlen Ferrer.
Auditoriet. Bill. 180/160/90.

29. JULI KL. 14.00 - OLSOKSEMINARET

Tap, tvil og tilhørighet.

Troen og kirkens rolle når krisen rammer
Med biskop Herborg Finnset, Odd Jarle Eidner og Alf Kjetil Walgermo.
Stiklestad kirke. Bill. 180/160/90.

TALERSTOLPASS

Pakketilbud på alle foredrag: kun kr. 600,-

UTSTILLINGER

AKTIVISTENE

Hva er prisen for å gå til kamp mot urettferdighet i dag? Og hvor finner man engasjementet og motet til å kjempe?

PRESTENS GULL

Historien om to kongelige skrin som havnet på Stiklestad.

STIKLESTAD DIGITALT

Vår festivalnettside og vår nye mobil-app gir deg full oversikt over alt som skjer på Stiklestad!

Sjekk ut stiklestad.no

BARNAS OLSOKDAGER

DYRENE I HAKKEBAKESKOGEN 27. 28. 29. JULI

Teaterforestilling i skogen ved Lyng Kulturgård

BARNAS PILEGRIMSVANDRING 28. JULI

Bli med Klaus og Klara på pilegrimsvandring på området rundt Stiklestad!

BARNAS SPELDAGER 23. 24. 25. JULI

Tredagers teaterverksted hvor du blant annet får møte Spel-skuespillerne! Avsluttes med verkstedvisning.
Instr. Helga Haga og Mathias M. Rydjord

WOW Reklame

Onsdag 25. juli 16.00 - 17.30 / Auditoriet
Historien gjort levende.
 Potensial og ansvar når historie overføres til film og scene, med John McNicol.

FOREDRAG: Historiker John McNicol kommer til Stiklestad og skal holde foredrag om ansvar og historie.

Ansvar og historie under lupen

Historiker John McNicol skal snakke om potensial og ansvar når historie overføres til film og scene, når han kommer til Stiklestad.

– Utgangspunktet mitt er hvordan befolkningen danner sitt

bildet av fortiden. Akkurat det er viktig, og det er min påstand at populærkulturen spiller en stor og stadig større rolle. Hvis vi godtar dette, hvilket ansvar har så historikerne? spør McNicol.

Hvordan skal vi forholde oss til at en film om en historisk begivenhet skaper mer begeistring enn selve faghistorien?, er også spørsmål han vil dra opp, samt

gå inn i refleksjonen og foreslå hvilke verktøy som kan brukes, når han skal holde foredrag under olsok.

McNicol er historiker og instituttleder ved Institutt for arkeologi, historie, religionsvitenskap og teologi ved UiT. Hans spesialfelt er middelalderhistorie og formidling, med spesielt fokus på historieformidling på film.

SLAGET VED STIKLESTAD

Trettiseks år etter slaget på Stiklestad kan Harald Hardråde ha brukt sine erfaringer i slaget ved Stamford Bridge. Brua over en større bekk på Stiklestad kan ha vært sentral i 1030.

Arkeolog Are Skarstein Kolberg fra Levanger er en av de mange som har gått løs på å finne ut hvor slagstedet på Stiklestad egentlig var og hvordan bondehæren og kongshæren beveget seg. I sin masteroppgave «Mellem saga, myte og landskap» utforsker Kolberg slagmarken med arkeologens briller. Han konkluderer med at Olavs hær kom via Gamle Prestegårdsvei eller Leirådalveien, samlet seg på høydedraget øst for kirka, der hvor Olavsstøtta står og med angrepslinje mot Stiklestad kirke og bondehæren. Mellom de to hærene gikk en bekk.

– Sannsynligvis var det ei bru over den bekken i 1030, mener Kolberg.

Denne brua kan ha gitt bondehæren en taktisk fordel. For det kan være slik Snorre skrev, at bondehæren fingerte tilbaketrekning for å bryte Olavshærens fylking. Dermed ble brua en flaskehals for Olavs hær.

Harald Hardråde, Olav Haraldssons bror, flyktet etter slaget på Stiklestad. Trettiseks år var han konge i Norge og ledet invasjonshæren mot den angelsaksiske kong Harold Godwinson i England og falt i slaget ved Stamford Bridge.

Ei bru som ligner på brua over bekken på Stiklestad, et slag som har noen likheter med slaget på Stiklestad.

Et varslet slag

Slagstedet var neppe tilfeldig. Stiklestad var en arena og et landskap preget av symboler for makt. Ved Stiklestad lå gården Haug som var krongods og en

viktig gård for kongemakta. Det er meget sannsynlig at Olav tenkte seg dit.

Det har versert mange versjoner om slaget, om hærenes størrelse og tidspunkt for slaget. Sagaberetninger, skaldekvad og mange ulike kart gir ulike svar. På kartet til løytnant O. Lyng fra 1774 ser vi at han plasserte slagets start ved Haug gård. Han kobler da slaget til gravhaugene på Haug. Lorentz Kluver har tegnet inn den ene hærens linje i skråninga fra Olavsstøtten ned mot Stiklestad kirke og kaller «Dagringshaugen» for slagstedet. Verken Lyng eller Kluver kobler Stiklestad kirke til selve slaget, men plasserer slaget ved Stiklestad vestre.

Slagstyrke

Snorre anslo at bondehæren hadde cirka 14 400 mann og Olavs hær omtrent halvparten. Dette var å ta veldig hardt i. Den Legendariske Olavssoga skriver at bøndene hadde 24 merke og 120 mann under hvert merke. Kongen hadde ifølge denne Olavssoga like mange merke men bare 40 mann under hvert merke. Dette gir en bondehær på 2880 hærmenn og en kongshær på 960 hærmenn. Historiker Øystein Walberg mener bondehæren besto av 3000 mann, at 1500 samlet seg i Olavs hær og ytterligere 1000 mann i høvdingen Dag Ringssons hær, som støttet Olav.

I spissen for bondehæren sto stormenn som Tore Hund fra Bjarkøy, Hårek fra Tjøtta og Kalv Arnesson fra Egge. Tore Hund og Hårek hadde kommet hele veien fra Hålogaland for å delta i kampen mot Olav Haraldsson. Dette

tyder på at slaget var varslet. Bondehæren hadde også hjemmel i Frostatingsloven for å drepe kongen. Og bak bondehæren sto dansk kongen, kong Knut, som fulgte opp et gammelt krav om makt over Norge.

Slagstedet

Men hvor sto egentlig slaget?

Den rådende oppfatning er at slaget sto på flata nord for kirka, der hvor flere veier møtes. For risikabelt med tanke på bakholdsangrep, mener Are Skarstein Kolberg. Han mener kongens angrep kom lenger sør, fra høydedraget der hvor Olavsstøtta står. Det gir større muligheter for tilbaketrekning.

Han tror også slaget må ha vært godt organisert, basert på romersk taktikk. Det er ikke usannsynlig at Olav Haraldsson benyttet seg av såkalt svinefylking, 30 mann i en kileformet formasjon, der to mann utgjør spissen og rekkene bak øker gradvis. Antakelig sto de på toppen av en bakke da de beskuet bondehæren for første gang. Til høyre for Olavs menn skulle høvdingen Dag Ringsson og hans hær på tusen mann stå. Men Ringsson var forsinket. Det samme var Tore Hund nede på sletta. Begge hærene ventet derfor med å gå til angrep.

Høydedraget var et nøkkelelement for Olav. Ifølge Snorre stupte Olavs menn ned mot bondehæren så hardt at de bøyde unna. Hadde det ikke vært for lendmenn og huskarer så hadde Kalv Arnessons menn flyktet. Men det var altså Snorre, som bedrev en smule heroisering.

Kolberg mener det ikke er usannsynlig at Olav sendte de tretti mennene i svinefylkingen ned bakken, at de skulle trampe inn i fiendens linjer med stor kraft for så å trenge gjennom. I rekkene bak skulle hærmenn komme med spyd, fulgt av bueskytterne og bakerst kongen beskyttet av skjoldborg.

Guri Hjulstad

hjulstad@t-a.no / Tlf. 922 27 813

Lørdag 28. juli 16.00 - 17.00 / Auditoriet
Fra Olav Haraldsson til Donald Trump.
 Makt, ære og ansvarlighet fra vikingtiden og fram til i dag, med Marlen Ferrer.

Fra Haraldsson til Trump

Makt, ære og ansvarlighet fra vikingtid og fram til i dag, er stikkord som løftes når historiker Marlen Ferrer skal holde foredrag under olsok.

– Jeg skal trekke lange historiske linjer fra et førmoderne høvdingsamfunn til dagens moderne samfunn.

Uforutsigbar oppførsel og sinneutbrudd gir ikke statslederen troverdighet i det moderne samfunnet, snarere tvert imot: statslederen skal utvise selvkontroll for å vekke tillit. Som Obama sa det da han mottok Nobelprisen i Oslo: «Krig er ikke noe vi ønsker, men av og til nødvendig». Slik har det ikke alltid vært. I førmoderne samfunn kunne en uforutsigbar oppførsel og emosjonelle

utbrudd derimot understreke at man hadde kontroll. Dette endret seg gradvis i løpet av middelalderen da religiøse og høviske idealer trengte inn i kongenes hoff. Idealet om statslederen med selvkontroll og verdighet vokste fram, sier Marlen Ferrer. Hun er historiker, førsteamanu-

er ved OsloMet og forfatter. Hennes spesialfelt er æreskultur i middelalderen, men hun har arbeidet svært bredt med historiefaget. I tillegg har hun gitt ut to romaner: De bortkomne (2015) og Krater (2017). Ferrer er også kjent som fast panel deltaker i programmet Big Bang på NRK og som spaltist i Dagbladet.

AD BRO?

TIDLIG KART: Kartet til Løytnant O. Lyng fra 1774 koblet slaget til gården Haug, antakelig på grunn av gravhaugene der. De grå linjene viser hvor han mener bondehæren og kongshæren hadde stilling før de barket sammen.

Årets medspiller

SPENT: Årets medspiller, Ronja Musum fra Trones i Verdal, gleder seg til å synge ved flere av arrangementene under olsok.

SKAL SJARMERE MED SANG

Med sangstemmen skal hun vinne publikum på Stiklestad. Ronja Musum (17) er årets medspiller.

Jeg ble overrasket, men mest glad da jeg ble spurt om å være årets medspiller under olsok, sier 17-åringen.

Hun har sunget så lenge hun kan huske. Allerede i barnehagen grep Ronja sjansen under hver musikkstund til å gjøre det hun liker aller best.

– Sangen har fulgt meg gjennom hele barndommen. Jeg synger på fritiden, jeg har vært med på Kulturskolen i seks år på rad, og jeg har deltatt med sang i UKM i tre år. Spesielt gjennom Kulturskolen har jeg fått være med på en del forestillinger hvor jeg har fått synge foran et større publikum, forteller verdalsjenta.

Nå er hun akkurat ferdig med sitt første år ved Inderøy videregående skole, hvor hun går på musikklinja med sang som hovedfokus.

– Jeg kan spille litt gitar og piano, men er jeg er ikke veldig stødig. Jeg vil helst bli akkompagnert av andre, sier hun.

Norske sanger

Musum foretrekker å synge amerikansk pop og soul og gjerne fra de

store stjernene som Beyoncé og Whitney Houston, men under Spellet blir det norske sanger.

– Amerikansk musikk er min favoritt, og jeg liker spesielt godt sanger hvor jeg kan bruke både høyt og lavt toneleie, sanger som gir meg utfordringer vokalt, sier Musum.

Under olsok står norske tekster på programmet. Ifølge Musum blir det klassiske tekster som betyr mye for folk.

– Jeg skal få hjelp av gitarist og eventuelt pianist. Jeg gleder meg veldig til å synge foran publikum på olsok, men når det nærmere seg kommer nok også nervene, sier hun.

Medspiller i 11 år

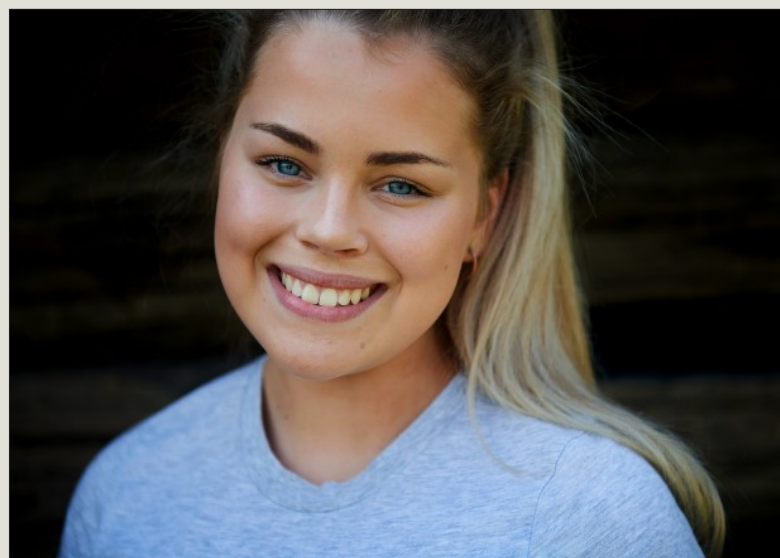
Årets medspiller ble lansert under olsok første gang i 2008, med Adrian Løseth Waade som første unge talent. Siden har mange unge sangere og musikere fått vist seg fram under speldagene.

– Gjennom årets medspiller løfter vi fram unge talent, slik at de også får en publikumsrik arena å vise seg fram på. Vi har god tradisjon for å benytte både profesjonelle kunstnere og amatører, sier Hildur Norum, som sitter i programgruppa for olsok.

Ronja Musum skal blant annet synge under åpningskonserten, samt i forkant av møte med årets olsokprofil, Jens Stoltenberg.

Fra olsok til LA

17-åringen har på ingen måte staket ut kursen for fremtiden, men håper å få en pekepinn når hun i

UTFORDRENDE: – Amerikansk musikk er min favoritt, og jeg liker spesielt sanger som gir meg utfordringer vokalt, sier Ronja Musum.

august drar til Los Angeles som utvekslingsstudent i ett år.

– Dette har vært planen i mange år. Jeg vil se om det å bo i USA vil inspirere meg til å forfølge en karriere innen musikk. Jeg skal gå på en vanlig skole, men de har noe tilbud om musikkfag og muligheter for å være med i kor. Det vil jeg selvfølgelig benytte meg av.

Musum håper også at hun i løpet av USA-året vil få muligheten til å gå på konsert med noen av de store amerikanske popstjernene. Men først skal hun selv stå på scenen.

– Jeg føler meg privilegert. Jeg har så mye å glede meg til, sier sangtalentet.

Gøril Engesvik og Marius Langfjord (foto)
goril.engesvik@t-a.no / Tlf. 982 99 291

ÅRETS MEDSPILLERE

- 2008: Adrian Løseth Waade
- 2009: Håkon Ricardo Storstadmo
- 2010: Julie Vikestad Olsen
- 2011: Are Hembre,
- 2012: Torfinn Hofstad
- 2013: Jakob Saur
- 2014: Hulda Løseth Vestvik
- 2015: Sindre Dillan
- 2016: Dina Strømmen, Lea Nicole Engesvik og Synne Myran Larsen
- 2017: Espen Olaf Vestvik

Redusere sykefravær?

ANT tilbyr:

- Helsefremmende arbeid gjennom kurs og prosjekt
- Kunnskap hvordan bruke restarbeidsevnen med god tilrettelegging
- Holdningsskapende arbeid med fokus på muligheter
- Risikovurderingsprosess med målbare tiltak
- Rask tilgang til psykolog og samtalepartner
- Rask tilgang til fysioterapeut
- HMS rådgivere med dedikert kompetanse innen sykefraværsoppfølging

Ingen sykmelding skal komme overaskende på arbeidsgiver. Det bør være en god dialog med fokus på muligheter og aktiv bruk av restarbeidsevne. Arbeidsplassen skal være helseplassen.

Vi er virksomhetens helseleverandør inn i fremtiden. Bli med på reisen, og ta uforpliktende kontakt med oss på post@ant.no, www.ant.no eller telefon 40 00 90 30.

ant HMS &
Bedriftshelse AS

Spennende tilbud for barna i hele sommer

Gjennom hele sommeren har SNK et spennende tilbud for barn i alle aldre.

– Vi ønsker at barn og unge skal lære om historien på nye og spennende måter. Gjennom å prøve selv, lukte og smake, er det lettere å forstå hvordan man

levde for 60 år siden, 150 år siden og 1000 år siden. På middelaldergården Stiklastadir kan man prøve seg på aktiviteter som pil og bueskyting, økseasting, brødbaking og arkeologisk utgraving. Hele familien kan se hvordan vikingene kunne bo i et langhus og hva et gjesteloft ble brukt til i middelalderen, sier Gunhild Riks-

tad, seksjonsleder fag og formidling ved SNK.

Vandreteater

Hver dag kan unger være med på materunde til dyrene; grisen, hønene sauene og endene i beken.

– Vi har egne omvisninger for barn der våre gaider setter barnas

historieforståelse i sentrum, og forteller om Olav Haraldsson og slaget på Stiklestad på en spennende måte. På folkemuseet er vandreteateret Arvesølv er et fantastisk tilbud til hele familien. I olsokuka har vi også teatertilbud til barn som vil være med å lage teaterforestilling, på Barnas Speldager, sier Rikstad.

GØY: Leikefjøs, sangleiker og vikingskip er blant tilbudet for barna.

Seks år gammel samlet hun mose og bjørkekvister til amfiet. I år feirer Hanna 60-årsjubileum som frivillig under Spelet om Heilag Olav på Stiklestad.

GIR ALT

FOR SPELET

-Det blir en lidenskap, en livsstil og en kjær hobby, og jeg føler at jeg eier en bit

av Spelet, sier Hanna Kristine Kvålen Sivertsen (66) som i sitt 60-ende år som frivillig på Stiklestad, har ansvaret for kontroll- og plassanviserne.

Morsmelka

Det er ingen overdrivelse å si at Hanna fikk frivillighet og Spelet inn med morsmelka. Morfaren hennes, Arnt Svendsen Bakken, var den første leder i det som den gang het Stiklestadnemnda. Og vokser du opp bare et steinkast unna spelplassen, nærmere bestemt på gården Ekle, rett nedenfor Stiklestad kirke, og har foreldre som heter Kari og Harald Kvålen, sa det seg selv hvordan det måtte gå. På 60-tallet var det tradisjon for at skuespillerne i Spelet bodde på gårdene rundt Stiklestad, deriblant på Ekle.

– Gjett hvor spennende det var! Datidens kjendiser kom og bodde hos oss. Jo, jeg ble i høyeste grad født inn i det, smiler 66-åringen.

Vaktmester

Hannas foreldre kom med i frivillighetsapparatet allerede i 1951. Da kom Arnljotspelet fra Frøsøn på besøk på Stiklestad. 150 mennesker, de fleste av dem overnattet på Ekle.

FAKTA

Hannas deltakelse i frivillighetsapparatet for Spelet om Heilag Olav.

1959-1968: Stemneplass- og scenenemnd

1969-1971: Leikarring

1972 og 1974: Billettnemnd

1973: Reklamenemnd

1975-1982: Spelkontoret

1983-1989: Reklamenemnd

1990-1993: Programsalgnemnd

1994-2001: Reklamenemnd

2002-2013: Spelnemnd

2014-2018: Kontrollnemnd

– Alle rom ble tatt i bruk, låven til og med. Det er artig å lese i dagboka til farmor Marie Kvålen om hvordan det var da alle disse folkene kom, sier Hanna.

Hennes far, Harald, var en ildsjel på Stiklestad helt til sin død i 1987, blant annet gjennom sitt engasjement i Spelnemnda og Stiklestadnemnda. Han fungerte ifølge datter Hanna nærmest som en vaktmester på Stiklestad i disse årene.

– I oppveksten hendte det at vi ikke så han på hele dagen. Vi drev gård, så han dro ut klokka sju om morgenen og kom ikke heim før på kvelden. Vi visste godt hvor han var, på Stiklestad, forteller Hanna som vokste opp med tre søstre og en bror, som alle tidlig ble vant både med gårdsforpliktelser og dugnadsinnsats på Stiklestad.

Sprang ærend

Som barn lekte de blant kulisser og rekvisitter på låven hjemme på gården.

Fram til 1968 ble det brukt pappkulisser under Spelet, og i mange år fungerte låven til familien Kvålen som lager – og som spelplass for barna på gården.

– Vi ungene så på prøver, og vi kunne teksten på rams. Hjemme spilte vi spel hele året, forteller Hanna.

Hennes første minne som har med frivillighetsarbeidet å gjøre, er fra hun var seks år gammel.

– Da sa faren vår; ha på dere klærne og bli med ut. Vi skal samle mose og bjørk!

Ungene ble utstyrt med store papirsekker, kraftfôrsekker. Mosen ble brukt på hustakene, og bjørka til skjerming på spelplassen. Ut i skogen bar det med hele barneflokkene. Og dette gjorde de i mange år.

– Så sprang vi ærend. Vi fikk kjenne på fellesskap, det å være med å lage noe sammen med voksne. Det er artig for en unge, det ser vi i dag også.

Leikarringen

Etter å ha samlet mose og bjørk i flere år, fikk Hanna som 17-åring endelig lov til å bli med i leikarringen som danser. Da hadde hun mast på faren sin i mange år om hun ikke kunne få lov til å spille den ungen som manglet på Sul.

– Husfruen på Sul sier "Eg vart med barn – mitt femte". Vi vet at det var to sønner, Gudrun og en utburd. Men hvor er den ungen som aldri ellers blir nevnt? Alle vi søstrene spurte om vi ikke kunne få spille denne ungen, men vi fikk jo ikke det. Det var ikke unger med i Spelet den gangen.

Da Hanna fikk bli med i leikarringen, var det ønsket glemt. Som fjerde barn i søskenflokket Kvålen, fikk Hanna danse seg gjennom sommeren på Stiklestad i 1969, 1970 og 1971. Kun den yngste av søsknene kom aldri på scenen, men hun fikk til

gjengjeld andre oppgaver. For alle var med!

Som danser var det en kort og hektisk øvingsperiode, i tillegg til alle forpliktelsene hjemme på gården.

– Det var bare artig! Det ga energi, og det gjør det fortsatt.

Lommekjent

Etter leikarringen solgte hun billetter noen år. Deretter havnet hun i reklamenemnda, før Harald Kvålen mente det var på tide at datteren overtok ansvaret for Spelkontoret. De organiserte billettsalget, og dette ansvaret medførte arbeid både seint og tidlig i to uker. Alt på gamlemåten. Dette var lenge før data og internett. Hanna ledet spelkontoret i åtte år fra 1975 til 1982. I 1977 giftet Hanna seg med sin Ivar, og året etter fikk de sønnen Håkon.

– Da det nærmest seg speltid, måtte mora mi passe han.

Fredag 27. juli 23.00 - 00.30
Nattstemning med «Egentlig bare kjærlighet»

Nattstemning i St. Olavs kapell

Kunstnerparet Mari Maurstad og Aage Kvalbein inviterer til en magisk opplevelse mot midnatt.

Skuespiller Marit Maustad og musiker Aage Kvalbein vil frem-

føre tekster fra norske kjente og kjære forfattere og komponister, når de byr på musikalsk og litterær opplevelse i St. Olavs kapell mot natt 27. og 28. juli.

Gjennom kjærlighet

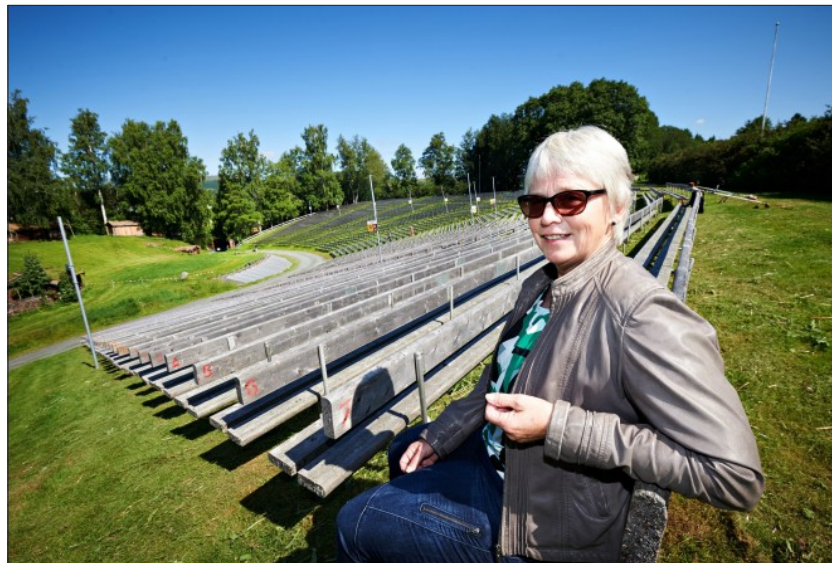
Programposten, som har fått navnet «Gjennom kjærlighet», tar utgangspunkt i tekster og

musikk fra blant annet Halldis Moren Vesaas, Kolbein Falkeid, Inger Hagerup, André Bjerke, Øistein Sommerfeldt og Egil Monn Iversen.

Kunstnerparet håper å skape en nær og vakker opplevelse for publikummet. Maurstad leser, mens Kvalbein akkompagnerer på cello.

FEMTE GENERASJON: Hanna Kristine Kvålen Sivertsen vokste opp på Stiklestad og med frivilligheten rundt Spelet. Det gjør også hennes barnebarn, søstrene Iben (10) og Ylva (13) Sivertsen Stavrum. Her er de på tur på Stiklestad sammen med farmor og hunden Pippi.

60 ÅR: Siden hun var seks år har Hanna Kristine Kvålen Sivertsen (66) levd med Spelet og frivilligheten. I sommer feirer hun 60-årsjubileum som frivillig.

For til Stiklestad måtte Hanna som da hadde slått seg ned i Steinkjer med sin familie. Det samme da nummer to kom. Senere da besteforeldrene gikk bort, måtte ungene være med til Stiklestad rett som der var. For deres far var like engasjert som barnas mor. Han som sanger i Olsokkoret i til sammen 27 år før han ble rammet av Alzheimer for noe år siden.

– Det var den beste barnehagen de kunne få. Jeg visste jo at de ikke kom bort på Stiklestad. De var lommekjent, smiler Hanna.

Femte generasjon

Da de ble litt større, ble de i likhet med de tre tidligere generasjoner, innviet i frivillighetsarbeidet. De hang opp plakater og delte ut program, sammen med mor Hanna. Det lå alltid plakater og teipruller i familien Kvålen Sivertsens bil. I tilfelle de skulle

finne en god plass for en plakat. Hele familien var involvert og engasjert.

Også i voksen alder har begge sønnene til Hanna og Ivar, Håkon og Frode, vært frivillige på Stiklestad. Håkons kone, Bente, likeså. Og deres tre barn på 10, 13 og 18. Historien gjentar seg. Hannas eldste barnebarn, Oda, er i år med som danser for andre gang. Og det er hennes tiende år!

– Så du ser, de begynner i rett tid, smiler Hanna.

Hun er stolt over at arven fra besteforeldrene lever videre, og at femte generasjon nå er engasjert som frivillige på Stiklestad.

Puslespill

I årenes løp har Hanna vært innom både programsalgnemnda, reklamenemnda og spelnemnda før hun i 2014 ble spurt om å ta ansvar for kontrollnemnda. Sammen med Grete

Borgen har hun ansvar for alt som har med vakt hold å gjøre, og for alle plassanvisere. Til sammen har de en stab på 80 personer som de organiserer vaktlistene for. Det arbeidet er de nå godt i gang med. For hver speldag trengs det 35 personer for å dekke behovet, men også i prøveperioden må det vakt hold til i og rundt spillplassen. Det er en lang tradisjon for at øvingene er åpne for publikum. Det er også et ønske fra regissøren å ha tilskuere under øvingene. Men det stilles noen få, enkle krav.

– De må være stille, og de må ikke ha med seg hunder, sier Hanna.

For å sørge for det, trengs det vakter, for ifølge kontrollnemndsjefen er det, tro det eller ei, rett som det er publikummere som lurert med seg hunder inn i amfiet.

Selv om vaktlistene anno 2018 blir lagt inn på data, er det et

puslespill å sørge for at alt stemmer med ønsker og behov. Selv om folk har meldt seg som frivillige på nettsiden til Stiklestad utover våren og sommeren, må det gjøres justeringer helt fram til siste øyeblikk, da det kan oppstå uforutsette ting. 12. juli må alt være på plass. Og det blir det, lover Hanna.

Falt

Årets speldager blir spesielle for Hanna. I alle år har hun hatt ansvaret for å føre kartotek over alle frivillige i forbindelse med Spelet og sørge for at de som har jubileum, æres deretter. I sommer skal hun selv motta heder og ære. Kun én person har tidligere fått heder for 60 år som frivillig. Helge Gausen fikk sin 60-årsheder for noen år siden. I år er det Hanna og Oddbjørn Haga som skal hedres.

– Vi fleipet med det i fjor Oddbjørn og jeg, at vi kunne ikke gi

oss da, så vi henger med i år også.

Hver sommer i 60 år, for dem begge altså. Men ett år holdt det så vidt for Hanna. Det var ett av årene med nattpel. Få minutter før forestilling skulle Hanna snu seg fort for å si til vaktene at de skulle åpne portene. Gresset var fuktig, og Hanna falt. Foten knakk rett av, og det bar av gårde til sykehuset i ambulans.

– Da hun som hadde gipset foten min, skulle skrive i journalen, snudde hun seg mot meg og spurte: Kan jeg få skrive at du falt i slaget på Stiklestad? forteller Hanna og ler hjertelig.

Og slik ble det.

Hanna måtte overvære neste kvelds forestilling fra rullestol i amfiet.

Heidi J. Stiklestad og Harald Sæterøy (foto)

heidi@t-a.no / Tlf. 928 23 325

Tirsdag 24. juli 21.00 - 22.30 / Konf.sal
«Min dans med strenger» med Frode Alnæs

HUMOR OG ALVOR: Frode Alnæs kommer til olsokdagene.

Musikalsk reise med Frode Alnæs

Artist Frode Alnæs lover både humor og alvor når han kommer til olsokdagene.

Han er kanskje mest kjent fra bandet «Dance With A Stranger», vokalist, gitarist og låtskriver Frode Alnæs.

Gjennom tretti år har han begeistret publikum og vært

en viktig bidragsyter innen norsk musikkliv.

Øvde på gutterommet

Frode Alnæs (59) er født og oppvokst i Kristiansund, der han bodde fram til han var ferdig med gymnaset i 1978.

Frode visste tidlig i livet at han skulle bli musiker. Han hadde et talent, og han vur-

derte aldri noe annet yrke. Fra han som 11-åring mistet håret og fikk sin første gitar av foreldrene, lukket Frode seg inne på gutterommet og øvde og øvde.

Personlig

Den folkekjære artisten inviterer publikum med på en personlig, underholdende og glitrende musikalsk reise

proppet med historier hentet fra eget liv, når han kommer til Stiklestad og olsok.

Han vil fremføre noen av musikkhistoriens mest kjente gitarlåter og ikke minst de store og kjente hitene fra «Dance With A Stranger».

Alnæs får drahjelp av gjesteartist Ole Anton Moe (16), fra Verdal, som også spiller gitar.

● Soulstemmen fra USA holder åpningskonserten:

VIL LÆRE MER OM HELGENKONGEN

Amerikaneren med vestlandsdialekt lover full skuv på Stiklestad. Adam Douglas (37) håper også å lære mer om Olav Haraldsson når han kommer til Olsokdagene.

Han vant TV-seerne og sangkonkurransen «Stjernekamp» på NRK i fjor, og ble raskt fullbooket for spilloppdrag i 2018. Et av stoppestedene er åpningskonserten under olsokdagene.

– Det siste året har vært helt fantastisk. Jeg har fått lov til å reise rundt i dette vakre landet og spille for veldig mange mennesker. Det er som å leve ut drømmen. Det har vært sinnsykt travelt, men samtidig veldig gøy, understreker Douglas.

Skolemusikal ble starten

Adam var åtte da han forvillet seg inn på musikkrommet i friminuttet. Han kom rett til en audition for skolens musikal, og hadde aldri sunget høyt for noen. Når musikk læreren ber ham synge, kjenner han at stemmen bærer.

Han fikk hovedrollen i musikalen, og siden har han sunget.

Lover variasjon

Han har samarbeidet med en rekke internasjonale artister som Jon Bon Jovi, Larry Carlton og Robben Ford. På Stiklestad vil

Mandag 23. juli 21.00-22.30 / Borggården
Åpningskonsert med Adam Douglas

GLEDER SEG: Amerikaneren Adam Douglas gleder seg til å spille på historiske Stiklestad. FOTO: HEIKO JUNGE / NTB SCANPIX

Douglas diske opp med en variert meny sammen med bandet sitt.

– Jeg har en god del av variasjon i musikken min, så da blir det også det under åpningskonserten. Det blir en blanding av mitt eget materiale fra forrige plate. Jeg skal synge sanger fra den nye plata mi som kommer i september, samt er par kjente «snacks» som vi i bandet er veldig glade i. Musikken min er lik som en slags blanding av ameri-

kansk roots musikk. Altså litt soul, litt blues, litt gospel, litt jazz, litt country og litt rock and roll, sier den travle artisten.

Spennende med historie

Douglas har aldri vært på Stiklestad før. Han håper han får lære mer om Stiklestads vikinghistorie i løpet av konsertbesøket.

– Jeg har dessverre aldri vært på Stiklestad før, og jeg gleder meg veldig. Jeg er ingen ekspert på historie, men jeg er veldig

interessert i historien om Norge og om Skandinavia. Spesielt den delen som gjelder vikingene. Jeg håper jeg får tid til å bli litt kjent med Stiklestad og historien til helgenkongen Olav. Det er jo veldig spennende å få muligheten til og spille på et historisk sted, sier Douglas.

Soulstemme

Adam Douglas har etablert seg i Norge som en av de ypperste soulstemmene, men det var ikke

før han ble med på NRK-programmet «Stjernekamp» at han ble et kjent navn for allmennheten.

Gjennom ti uker konkurrerte han mot ni andre artister i ulike sjangre. I finalen sang han mot Didrik Solli-Tangen. Douglas tar med seg soulstemmen og gitaren og blir å finne i Borggården på Stiklestad 23. juli.

Goril Engesvik
goril.engesvik@t-a.no

Søndag 29. juli 21.30 - 22.50 / Borggården
Avslutningskonsert med Christel Alsos

AVSLUTNINGSKONSERT: Christel Alsos holder avslutningskonserten under olsok i år. FOTO: KRISTER SØRBØ, VG

Stemmen fra nord

Christel Alsos, den store stemmen fra nord, skal sette punktum for årets speldager.

Hun sang seg inn i folkets hjerter i TV-suksessen «Hver gang vi møtes». Opp gjennom årene har Christen Alsos briljert som artist og levert perle etter perle av drømmende poplåter og fantas-

tiske singler som «Milestone», «Finding Gold» og «Come On».

Nytt materiale

Nå kommer Alsos til Stiklestad for å holde avslutningskonserten og skal dermed sette punktum for olsokprogrammet for dette året. På Stiklestad vil hun levere splitter nytt materiale, og favorittene fra «Hver gang vi møtes», og ikke minst et håndplukket

utvalg låter fra sitt etter hvert brede repertoar.

– Vi ser fram til å få besøk av Christel Alsos på Stiklestad. Dette bli garantert en vakker opplevelse som er verdt å få med seg, og ikke minst satser vi på at konserten skal bli en fin avslutning for oslokprgrammet vårt, sier produksjonsleder Inger Lise Woll ved Stiklestad Nasjonale Kultursenter.

NYTT KJØKKEN PÅ EN DAG!

**NORSK
KJØKKENFORNYING**

Raskt og rimelig!

FØR

ETTER

- NYE DØRER, SKUFFER OG BENKEPLATER
 - MÅLTILPASSET DITT KJØKKEN
- UFORPLIKTENDE OG GRATIS BEFARING

TLF 926 36 813

MARKEDSFØRING: Aleksandra, Mathias, Sondre og Ulrik fikk lære seg å lage reklamefilm sammen markedsjef Marit Halvorsen.

HÅNDVERK: Sigurd prøver seg som snekker og høvling på middelaldervis.

ARVINGER AV STIKLESTAD

- Stiklestad feirer 1000-årsjubileum i 2030.
- 5.-klassingene ved Stiklestad skole skal ta med seg arven videre.
- Trønder-Avisa har fulgt 11-åringene fra 1. klasse, og skal møte dem med jevne mellomrom fram til de er unge voksne i 2030.
- Samtalene vil blant annet ha tema som medbestemmelse, demokrati, kjærlighet, fremtidsdrømmer, yrkesvalg og tro.

ARBEIDER FOR IDENTITET OG TILHØRIGHET

HARDT ARBEID: Leon Fyhn og de andre elevene fikk et innblikk i den mangfoldige og varierte hverdagen til driftsleder Terje Dahl og hans team på Stiklestad Nasjonale Kultursenter.

Arvingene har blitt 5.-klassinger, og får teste arbeidsforholdene på Stiklestad Nasjonale kultursenter gjennom ungt entreprenørskap.

De hadde ikke noe imot å bytte ut en arbeidsdag i klasserommet mot en arbeidsdag utendørs i godværet, 5. trinn ved Stiklestad skole. De neste tre årene skal de få innføring i arbeidslivets gleder gjennom utplassering på Stiklestad Nasjonale kultursenter.

– Det er artig å ikke ha skole. Jeg har fått saga, høvla og reparert økseblink på middelaldervis. Jeg kunne godt ha tenkt meg

en sånn jobb, sa Elias Tømmerås etter halvgått arbeidsdag.

Ungt Entreprenørskap

Som en del av Verdal-prosjektet «fra bleie til master», et samarbeid mellom Verdal kommune, Nord-Trøndelag fylkeskommune, Ungt Entreprenørskap, Høgskolen i Nord-Trøndelag og næringslivet om en helhetlig satsing på entreprenørskap som ferdighet – gjennom hele utdanningsløpet, har elever fra Stikle-

stad skole i flere år deltatt i arbeidshverdagen ved nabobedriften Stiklestad Nasjonale Kultursenter.

– Vi ser på dette som en mulighet til å bidra for å skape identitet og tilhørighet. Det er også en arena for rekruttering av framtidige medarbeidere. Fra 16-årsalderen er det mulig å få sommerjobb på senteret, forteller Ingegerd Eggen, avdelingsleder ved Stiklestad Nasjonale Kultursenter.

En annerledes dag

Det er spent forventning som preger 5.-klassingene vi etter hvert begynner å kjenne litt. For femte gang møter vi dem på tappen av skoleåret.

De har strekt seg, mistet noen flere tenner, og er akkurat like pratsomme som de var da vi møtte dem for første gang i 2014.

Leah Iselin Granheim og Christina Thomine H. Suul prøver seg som driftsmedarbeidere

FORMIDLING: Emilie og Thea fikk jobbe med fag og formidling sammen med Gunhild Rikstad. Det innebar blant annet bretteing av klær, klargjøring av sverd og pussing av sko.

NYSGJERRIGHET: Å få utforske områder på Stiklestad som ellers er forbeholdt ansatte, gjør det ekstra spennende med en arbeidsdag.

HJERTET: I selve hjertet av historien arbeider arvingene for å gjøre dekket klar for årets olsokspel om Heilag Olav.

IVRIG: Maskinparken er forbeholdt de voksne. Arvingene må pent finne seg i å løpe etter, men det står ikke på iveren etter å komme i gang med arbeidet.

og skal starte dagen med å spa jord for å preparere dekket på spelarenaen.

– Det er artig å få mulighet til å se hva de holder på med her. Det er bra å bli litt klar, og lære litt forskjellig, sier jentene entusiastisk.

På veg opp mot folkemuseet finner vi Sondre, Mathias, Aleksandra og Ulrik. Det er reklamefilm som står på programmet i dag. Markedssjef Marit Halvorsen introduserer dem for mulig-

●● **Det er artig å få mulighet til å se hva de holder på med her. Det er bra å bli litt klar, og lære litt forskjellig.**

Leah Iselin Granheim og Christina Thomine H. Suul

hetene som ligger i en helt vanlig mobiltelefon. Etter tur får de filme scener de har planlagt på forhånd, som de så skal redigere.

Andre planer

I kjelleren på middelalderhuset finner vi Emilie og Thea, som er litt overrasket over de moderne fasilitetene som åpenbarer seg når de kommer ned trappa.

– Her er det vanligvis bare ansatte som får oppholde seg,

forklarer formidlingsansvarlig Gunhild Rikstad.

Jentene får brette klær, klargjøre kostymer og sverd, og pusse sko. Men en jobb på kultursenteret kan de ikke tenke seg.

– Det er artig å lære nye ting, og se hvor mye arbeid det er å jobbe her. Men vi har andre planer, sier de samstemt.

– Hvilke planer da?

– Jeg skal bli fotballproff, konstaterer Thea, og avslører at

drømmen om å bli baker fra 2. klasse har endret seg.

Emilie derimot holder fast på planene om å jobbe med dyr, som hun hadde allerede som 2.-klassing.

– Jeg skal drive hundehotell, sier 11-åringen.

Pia Marie Lerseth og Marius Langfjord (foto)
pia.lerseth@t-a.no / Tlf. 982 99 268

DEN FANTASTISKE MUSIKKARVEN

Han var odelssønn og gårdbruker. Paul Okkenhaugs lidenskap til musikken måtte få utløp, men komponisten hadde også en gård å drive.

Stien som fører fra gården Øvre Okkenhaug til det etter hvert så berømte Tørkhuset, er nesten gjengrodd, men ser man godt etter vises fortsatt kattenes ferd fra hovedhuset til det lille huset midt ute på jordet. Noe fremmedartet står det der, huset som opp gjennom årene har gitt ly for mange kjente kunstnere. Omkranset av kornåkre, trær og natur. På Øvre Okkenhaug skapte Paul og kona Magnhild et spesielt kulturelt miljø. Okkenhaug ble i unge år kjent med kunstnerbrødrene Elliot og Louis Kvalstad fra Namdalen. De brukte Tørkhuset som atelier, dikterstue og bosted. Jakob Weidemann som selv tilbragte mange somre i Tørkhuset, omtalte stedet med den høye himmelen, og mange av hans bilder ble til nettopp der. Senere forbedret Jakob Weidemann sin første utstilling her, og Okkenhaug selv brukte Tørkhuset som sin egen komponiststue. Fra gården er det utsikt mot Frolfjellet. Der hentet komponisten krefter, søkte stillhet og inspirasjon.

Anerkjennelse

Komponisten vokste opp og hadde sitt livslange virke nettopp i Okkenhaug i Levanger. Her var han gårdbruker på gården Øvre Okkenhaug. I tillegg hadde han et mangfoldig virke innen musikk, som komponist, organist og kirkekorleder, pianist og lærer. Han fikk sterke kulturelle impulser i

MUSIKKARVEN: 110 år etter han ble født, vies Paul Okkenhaug ekstra oppmerksomhet. 26. juli blir det konsertmaraton i nærmere fire timer i Stiklestad kirke. Her sitter han og spiller i Levanger kirke. FOTO: PAUL OKKENHAUG-SELSKAPET.

sitt barndomshjem gjennom en far som spilte fele og en mor som skrev bøker. Okkenhaug komponerte i en nasjonal, senromantisk stil, også med trekk fra impresjonismen. Han hadde det enkle og folkelige som forbilde i sine melodier. Både i melodiene og i harmonikken fikk han sterke impulser gjennom de gamle kirketoneartene. Ved Paul Okkenhaugs død i 1975 var det først og fremst musikken til Spelet som var kjent. Nå er alt av komponistens musikk en del av den nasjonale musikkarven.

Men et slikt arbeid gjør seg ikke selv. Selv var Paul Okkenhaug en beskjeden mann, som ikke så seg selv som noen nasjonal storhet. I ettertid har man sett behovet for å hente fram Okkenhaugs arbeider fra kister og skap, og fram i offentligheten. Et møysommelig arbeid fra Okkenhaug-selskapet gjennom mange år bærer frukter. I dag er det mange flere av verkene som framføres og hylles av omverdenen. Supersorpan Eir Inderhaug velger seg gjerne Okkenhaugs musikk når hun selv får velge. Det samme gjør tenor Ole Marius Ryan, barytonsanger

Johannes Weisser og sopran Mari Eriksmoen som er klassiske sangere med nasjonal og internasjonal anerkjennelse.

Fra perm til perm

Og 110 år etter han ble født, er det naturlig at også Olsokdagene vier Paul Okkenhaug ekstra oppmerksomhet. 26. juli blir det konsertmaraton i en nærmere fire timers lang konsert som er kalt «Okkenhaug fra perm til perm». En rekke aktører skal synges og spille seg gjennom boka med 71 stykker: både korsanger, romanser, orgel- og pianostykker.

– Tanken er å vise flere sider av komponistens mangfoldige repertoar. Spelmusikken er blitt en del av den trønderske identiteten. Men komponistens stemme strekker seg lengre. Jeg var på et hageselskap i regi av kongebesøket i Trondheim for noen år siden, og da er det med stolthet jeg registrerer at det er nettopp Okkenhaugs musikk som blir valgt som musikalsk innslag til ære for kongeparet, sier Gerd Janne Kristoffersen. Hun er leder i Paul Okkenhaug-selskapet som i år er spesielt stolte over alt som skal skje, i lys

av Okkenhaugs komposisjoner. Med stolthet vier de hele 2018 til programmet «Paul Okkenhaug 2018 – Arv i nytt landskap».

Nasjonalbiblioteket

Okkenhaug-selskapet ble etablert i 2011 med andelsinnehaverne Levanger kommune, Høgskolen i Nord-Trøndelag, Stiklestad Nasjonale Kultursenter og familien etter Paul Okkenhaug. Siden har også Verdal kommune gått inn med andel på linje med disse. Vedtektene gjør det klart at foretaket skal ta vare på samfunnsinteressene i de verdier Paul Okkenhaug skapte, selskapet skal finansiere og arrangere prosjekter, konserter og seminarer samt å søke engasjerte personer til forskning på grunnlag av Okkenhaugs arbeider.

Og dette er selvsagt ikke noe selskapet skal tjene penger på, alt går til utvikling og drift for å fremme virksomhet omkring Paul Okkenhaug og hans musikk.

Mangeårig arbeid

Spelmusikken er Okkenhaugs mest kjente komposisjoner men stiftelsen har med entusiasme og

kjærlighet til musikken jobbet for å gjøre også alle hans andre komposisjoner kjent.

Det startet med en klassifisering av komposisjonene – et arbeid ført i penn av Per Hjort Albertsen og Harald Bjørkøy. I dag er originalmanuskriptene ført i penn av organisten fra Okkenhaug en del av nasjonalbiblioteket.

– Det har vært en lang vei, men nå er manuskriptene samlet, katalogisert og fått en verdig og tilfredsstillende oppbevaring sier Mari Lunnan, barnebarnet til Paul Okkenhaug og medlem av Okkenhaug-selskapet fra starten.

– Utgivelsen av «Fra koral til Barcarole» i 2000 var starten på Okkenhaugdagene som kom i gang etter initiativ fra Levanger kommune og med HiNT som medarrangør i 2001, siden ble det lignende dager både i 2005, 2008, forteller Rolf Diesen fra Okkenhaug. Diesen var også orgellelev av Okkenhaug, og fikk på den måten oppleve komponistens arbeid på nært hold. – Det har vært mange delprosjekt der vi har samlet noter, lydbandopptak, brev og intervjuer.

Okkenhaug-pris

Okkenhaug-året 2018 startet med «Spelet Konsertante» i Levanger kirke 2. februar. Det slutter med en storslagen konsert på Stiklestad Nasjonale Kultursenter 28. oktober.

Der skal også den andre «Paul Okkenhaug-prisen» gjennom historien deles ut. Den første, på 15.000 kroner, ble tildelt organist Knut Ola Vang i 2008. Ti år senere er prisen vokst til 100.000 kroner. Hvem som får den holdes hemmelig helt til den deles ut.

– Vi er i gang med vurderingen av mulige kandidater. Det er mange å velge blant, og vi har noen møter igjen. En spennende oppgave, sier gitarist og professor i gitar ved Nord Universitet, Andreas Aase. Han sitter i juryen sammen med saksofonist John Pål Inderberg, bassist Eivind Berre, fiolinist Hilde Mathisen Gimse, og sanger og represen-

FORVALTER: Paul Okkenhaug Selskapet SA. Fra venstre Rolf Diesen, Erling Nergård, Hans Marschhäuser, styreleder Gerd Janne Kristoffersen, nestleder Mari Lunnan, Guri Sivertsen, Hans Vist og Jon Grønli skal ta vare på verdier Paul Okkenhaug skapte.

tant for styret og familien, Mari Lunnan.

– Det sentrale grunnlaget for tildeling vil være musikkutøvelse innen improvisasjon i en eller annen form, men samtidig skal den kunne nå alle deler av musikklivet. Vi skal kunne kjenne igjen Paul Okkenhaugs grunnleggende drivkrefter i prismottakeren, en nysgjerrighet på eget sted, et talent som fornemmer og gjengir en vid verden, beskriver juryens sekretær, Rolf Diesen.

Han påpeker også at målgruppen for prisen er personer under utdanning, eller tidlig i karrieren, knyttet til institusjoner eller annen virksomhet i Trøndelag.

Larsen med bestillingsverk

Prisutdelingen skjer på den siste av de planlagte konsertene, i Stiklestad nasjonale kultursenter søndag 28. oktober 2018. På den konserten skal det også fremføres et bestillingsverk av Gjermund Larsen, med

grunnlag i folkemusikalsk materiale som Paul Okkenhaug samlet.

– En verden jeg kjenner meg godt igjen i. Jeg ble godt kjent med Paul Okkenhaugs musikk allerede som liten guttunge på Spelet. De senere årene har jeg fordypet meg mer og mer i folkemusikken fra Innherred som Okkenhaug samlet inn, omarrangerte og viderekomponerte på. Jeg er allerede godt i gang med bestillingsverket og gleder meg veldig til konserten på Sti-

klestad 28. oktober, sier Gjermund Larsen.

På scenen vil fiolinisten, fra Vinne i Verdal, ha med seg Runa Hestad Jensen på sang og Trygve Brøske på trørgel og klaver. Et mannskor på ca. 40 sangere vil også være med på bestillingsverket sammen med Frol Symfoniorkester. Så skal Hildegunn Eggen lese fra Okkenhaugs private brevsamling.

Gunn Magni Galaaen
gmg@t-a.no / Tlf. 934 56 498

FAKTA

- Paul Okkenhaug-selskapet ble stiftet 2. desember i 2011. I arbeidet med å utarbeide «Paul Okkenhaug-prisen», ble det utviklet statutter som gir inspirasjon, skaper glede og formidling i Paul Okkenhaugs ånd.

- Okkenhaug-året 2018, startet med «Spelet Konsertante» i Levanger kirke 2. februar. «Levangerkantaten ved Sundet» i Sjøparken i Levanger 9. juni. 13. juni spilles en lunsjkonsert i Levanger kirke, der Mari Lunnan, sang og Erling Neergård, orgel, skal framføre musikk av Paul Okkenhaug.

- Arven etter Paul Okkenhaug skal også markeres under årets Olsokdager på Stiklestad med en fire timers lang konsert kalt fra "Okkenhaug perm til perm", før det er klart for den store finalen på Stiklestad søndag 28. oktober.

- Paul Okkenhaugs formelle musikkutdannelse var som organist. Han avla eksamen ved Musikkonservatoriet i Oslo som 20-åring. Et tiår senere kom han i gang med komposisjonsstudier, blant annet hos Bjarne Brustad, David Monrad Johansen og noe senere hos Geirr Tveitt. Han fikk statens komponiststipend og kom til København. Der ble Dagmar Borup en viktig lærer.

- Sammen med kollegene Ludvig Nielsen (1906?2001) og Per Hjort Albertsen (1919?) i Trondheim utgjorde Okkenhaug i mange år en meget viktig komponistgenerasjon i trøndelagsregionen. Et samarbeid mellom disse komponistene, resulterte i «Norsk Tonesamling» fra 1964, med Okkenhaug som redaktør.

- Paul Okkenhaugs komposisjoner omfatter verker for orkester, kor, scene, klaver, orgel, kammerbesetninger og sang. For mange er musikken hans først og fremst knyttet til Spelet om Heilag Olav, som fremføres årlig ved Olsoktider på friluftsscenen på Stiklestad.

OLAVSHAUGENS

HISTORIER

LØFTES MOT 2030

Hvordan bør Olavshaugens mange fortellinger løftes fram mot nasjonaljubileet i 2030? Den diskusjonen kan du delta i under årets Olsokdager.

Heidi Anett Øvergård Beistad, fagsjef ved Stiklestad Nasjonale Kultursenter, forventer stort engasjement og mye temperament i diskusjonen under programposten «Bruk og misbruk av historien, Nasjonal Samling og Stiklestad» under Talerstolen 27. juli.

– Får du ikke engasjement når du smelter sammen to av de mest symboltunge historiene i Norge, Stiklestad og andre verdenskrig, kan jeg vanskelig se for meg når du får det. Dette er en del av Stiklestads historie som det er knyttet mye følelser til. Vi vil aldri kunne klare å ta ut det potensialet Stiklestad har, hvis vi ikke tar disse diskusjonene, sier Øvergård Beistad.

Politisk sprengkraft

Gjennom flere år har Stiklestad Nasjonale Kultursenter kjørt undervisningsprogrammet «Bruk og misbruk av historien, Nasjonal Samling og Stiklestad» for elever i den videregående skolen. Bare i vår har om lag 500 elever deltatt i programmet som legger til rette for refleksjoner rundt temaet historiebruk og historiemisbruk i både fortid og nåtid. Inngangen er at historie ikke bare er faget om det som skjedde før, men noe som angår oss og brukes i dag, potensielt med stor politisk sprengkraft. Produksjonen har spesielt fokus på koblingen mellom historie og nasjonalisme, og utgangspunktet for opplegget er Nasjonal Samlings aktive bruk av Stiklestad i årene 1934–1945.

OLAVSHAUGEN PÅ STIKLESTAD

- Fram til 1710 sto det et minnesmerke i tre med et jernkors på toppen på dette stedet.
- Kanskje sto det et kors på stedet allerede i katolsk tid også.
- Olavsstøtten, som ble reist i 1807, er det eldste monumentet i Norge.
- Nasjonal Samling fjernet Olavsstøtten i 1944 og reiste en NS-bauta der.
- NS-bauten ble veltet i 1945, og ligger nå under jorda.
- Olavsstøtten var tilbake på haugen til olsok i 1945.

Under årets Olsokdager tilbys programmet for et utvidet publikum.

Samfunnsansvar

Hva er egentlig historiebruk? Hvorfor blir enkelte steder og skikkelser stadig løftet fram i politiske sammenhenger? Og hvordan forholde seg til de sidene av historien som ofte stemples som vanskelige?

Dette er sentrale spørsmål SNK har belyst gjennom Den kulturelle skolesekken i flere år. Spørsmålene blir også viktige når posten blir en del av talerstolprogrammet under Olsokdage. Heidi Anett Øvergård Beistad mener programmet har et innhold og en form som har

relevans for mange flere enn elever i den videregående skole, og det handler om en tematikk som hun ofte får spørsmål om når folk kommer til Stiklestad.

– Temaet for årets Olsokdager er ansvar, og hvordan vi jobber med denne siden av historien, handler veldig mye om hvordan vi ivaretar vårt samfunnsansvar som museum. Olsokdagene er derfor en gylden mulighet til endelig å ta programmet ut til et større publikum, sier Øvergård Beistad.

Dobbelt perspektiv

I undervisningsopplegget nærmer fagsjef og historiker Øvergård Beistad seg innledningsvis historien fra to ulike perspektiv i foredragsform. Det første perspektivet tar utgangspunkt i bruken av Stiklestad som symbol fra middelalderen og fram til i dag med fokus på den norske nasjonalismens fremvekst. Det andre tar for seg 1900-tallets fascisme og dens aktive bruk av fortiden for å legitimere sitt politiske prosjekt.

– Målet med dette doble perspektivet er å vise de ulike grunnene til at Nasjonal Samling brukte Stiklestad så aktivt, og for å gi et bredt innblikk i temaet historiebruk nasjonalt, internasjonalt og over tid, sier Øvergård Beistad.

Etter foredraget går turen opp til Olavshaugen, hvor deltakerne diskuterer haugens rolle som minnesteid i tusen år, NS-monumentet som ble reist der under krigen og den voldsomme debatten som har knyttet seg til formidlingen av haugens historie de siste tiårene. Videre inviteres alle til å delta i diskusjonen om hvordan man bør formidle Olavshaugens historie fram mot nasjonaljubileet i 2030.

Digital rekonstruksjon

Stiklestad Nasjonale Kultursenter startet i samarbeid med Fortidsminneforeningen, eier av Olavshaugen siden midten av 1800-tallet, i 2015 et omfattende arbeid med å utvikle Olavshaugen som formidlingsarena fram

mot nasjonaljubileet i 2030. Blant annet arrangerte de konferansen «Monument, minne og makt – Olavshaugen mot 2030». Videre har de spurt skoleelever gjennom undervisningsopplegget hva som bør fortelles. Bør man fokusere på krigshistorien? Bør man utelate krigshistorien fullstendig? Eller bør man ta hele historien til haugen fra den først dukker opp i historien like etter Slaget og fram til i dag?

– For det første er det overveldende å se hvor engasjerte de blir. De har kommet med utrolig mange nyttige innspill. Jeg har store bunker med forslag. For det andre er det helt påfallende at de mener at vi må snakke om krigshistorien, men at vi ikke kan formidle bare den. Hvis dere ikke tar med hele spennet, skjønner ikke vi hvorfor Nasjonal Samling var der i utgangspunktet, sier elevene. Ungdommene er veldig opptatt av 1000-års-spennet, sier Heidi Anett Øvergård Beistad.

Hun er svært takknemlig for

1000 ÅR: Helt fra det øyeblikk Olav døde på Stiklestad, begynte man å bruke Olavshaugen i politisk sammenheng,

TROVERDIGHET: – Vi må ha troverdighet når vi går ut og sier at vi trenger historiene til folk, for vi gjør faktisk det, sier Heidi Anett Øvergård Beistad, fagsjef ved SNK. FOTO: JOHAN ARNT NESGÅRD

kontakt med dem som hittil ikke har turt å dele sin historie rundt Stiklestad og krigsårene, tidsvitnene. Og da det brede spekteret av tidsvitner. Bilder viser at det blant annet var mange barn og unge på Stiklestad i denne tiden.

– Dette er deler av historien knyttet til Stiklestad og Olavshaugen som har vært skambelagt, men de er også viktige når vi skal fortelle hele haugens historie. Derfor sier vi, vær så snill og del dem med oss!

Fagsjefen mener krigsgenerasjonen er så mye mer enn én fortelling. Uten å diskreditere motstandsbevegelsen, sier hun at den norske fortellingen om andre verdenskrig har vært veldig monoton, en veldig svart-hvitt-fremstilling om dem som var på rett side, og dem som var på feil side.

– Man har i liten grad sett på individhistorier og enkeltfortellinger. Det er viktig å ta tak i dette nå mens vi faktisk kan, før disse fortellingene går tapt. Det er mange som kjenner på historier som de ikke har fått fortalt fordi det ikke har vært rom for dem. Hvis vi skal skjønne effekten av historiebruk, hva slags tyngde Stiklestad har hatt som et sted hvor man har kunnet bruke historien til å overbevise folk, så må man også snakke med dem som har vært der og kjent på stedet brukt på den måten, mener Øvergård Beistad.

Troverdighet

Foredraget til Heidi Anett Øvergård Beistad under Olsokdagene blir én del av arbeidet med å løfte Olavshaugens historie fram mot 2030. Det vurderes å gjenta den type konferanse som ble holdt for to år siden med minnesteder og historiebruk som tema. Man ser også på muligheten for å sette i gang et forskningsprogram knyttet til Olavshaugens historie. Snart settes det dessuten ned en arbeidsgruppe med representanter fra Fortidsminneforeningen, SNK, samt eksterne fagfolk som skal stake ut vegen for Olavshaugen videre fram mot nasjonaljubi-

leet. Innsanking av informasjon vil bli en viktig del av dette arbeidet

– Når vi har samlet materialet, alle innspillene, og har fått snakket med folk, må vi ta et valg om hvordan vi skal ta det videre. Men for oss er det viktig å få snakket med folk før vi beslutter, sier Øvergård Beistad.

Hun understreker at dette krever tillit begge veier.

– Vi må ha troverdighet når vi går ut og sier at vi trenger historiene til folk, for vi gjør faktisk det.

Ubehagelig relevant

Skoleelevene som har deltatt i undervisningsopplegget «Bruk og misbruk av historien, Nasjonal Samling og Stiklestad» har i tillegg til å komme med innspill om hvilke av Olavshaugens historier som skal fortelles, også fått en samtidsoppgave. Vårens oppgave var å sammenligne symbolbruk hos Vigrid, hos Odins soldater og den nordiske motstandsbevegelse. De har blant annet diskutert hvorfor høyreekstreme organisasjoner tar de navnene de gjør, og sett etter paralleller med Nasjonal Samling.

– Vi har kjent på det, spesielt det siste året, at politisk bruk av historie, og spesielt høyreekstrem bruk av historie, er blitt ubehagelig relevant, både nasjonalt og internasjonalt, sier Øvergård Beistad.

Da de skulle velge hvilken organisasjon de skulle sammenligne med denne gangen, befant de seg i en situasjon hvor det var vanskelig å velge, fordi det er så mange brennende eksempler rundt omkring i verden.

– Det er en samtidsrelevans jeg gjerne skulle vært foruten. Men når den er der, er det desto viktigere at vi adresserer nettopp dette. Og når temaet for årets Olsokdager er ansvar, har vi faktisk et ansvar for å ta tak i det, sier Heidi Anett Øvergård Beistad.

Heidi J. Stiklestad
heidi@t-a.no / Tlf. 928 23 325

alle innspill de unge har bidratt med. Mange av dem har lekt seg med tanken om digitale rekonstruksjoner. Blant annet foreligger det et forslag om en app som tar deg rett inn i de ulike tids-epokene i historien på Stiklestad og viser hvordan landskapet så ut i eksempelvis 1030, 1930 og 1944.

– Kjempegode innspill som vi takker og bukker for, og som vi tar med oss i det videre arbeidet.

Symbolkraft

Selv om ungdommene har bidratt med verdifulle innspill, trengs det imidlertid engasjement og bidrag fra langt flere. Det er også en av grunnene til at temaet nå tas opp under olsokdagene. At det kan bli diskusjoner med både følelser og temperament, er ikke fagsjefen i tvil om, selv om diskusjonene om Olavshaugens fremtid handler om så mye mer enn om den såkalte NS-bautaens skjebne, som har vært et brennhett tema i mange år.

●● I det øyeblikket det ikke er temperament og engasjement, da er stedet dødt.

Heidi Anett Øvergård Beistad, fagsjef ved SNK

– Vi snakker om at Stiklestad skal være et sted for dialog og samtaler, og at Olavshaugen skal bli en arena der vi diskuterer historien og dens kraft. Hvis man går inn i arbeidet med redsel for å ta diskusjonen om det, er det en fallitterklæring.

Øvergård Beistad mener SNK som kunnskapsinstitusjon må arbeide med denne delen av his-

torien, som med alt annet, med stor troverdighet, og da må det være rom for ulike meninger.

– I det øyeblikket det ikke er temperament og engasjement, da er stedet dødt. Det viser bare at den symbolkraften Stiklestad har, fortsatt er utrolig sterk.

Skambelagt

Fagsjefen på Stiklestad gleder seg til diskusjonene, men understreker at minst like viktig er samtalen som forhåpentligvis kommer etter programposten på Talerstolen 27. juli. Målet er ikke at man skal være ferdigsnakket der og da, men at folk skal få noe å tygge på og eventuelt komme med sine innspill og historier i etterkant. For Øvergård Beistad ønsker å bli trodd når hun sier at de ønsker å høre folks meninger og historier. Hun mener det har vært en utfordring tidligere at folk ikke har følt seg hørt.

– Vi ønsker å få flest mulig stemmer og innspill, slik at det skaper eierskap til prosjektet.

Spesielt opptatt er hun av å få

men mange har også kommet hit bare for å være nær historien. FOTO: HARALD SÆTERØY

Sommersalg PÅ AMFI VERDAL

Vil du handle med oss i morgen – bruk oss i dag!
☺
#lokalhandel
#handelpåverdal

SOMMERSALG 2018 | 10-19 (16) | AMFI.NO/VERDAL

- Ainner sia
- b.young®
- bellini gullsmed & parfumeri
- ZAVANNA
- BAGORAMA
- Cubus
- CHINA PALACE RESTAURANT
- Europris
- EUROSKO
- fernando frisørene
- G TRAVEL
- SPORT
- interoptik Verdal
- Kaffe Mei & Dei
- Kid
- Kitch'n
- M MAMBO VERDAL
- nille
- PureFab
- REMA 1000
- SKORINGEN
- STUDIO-G FOTOGRAFENE
- Telenorbutikken
- Blomsterstua AMFISENTERET
- VINMONOPOLET
- VITA ALTSKJØNNHET OG VELVÆRE
- vitusapotek+
- Woxholt;libris
- ØRENS MEIERI Lokalt mat med kjærlighet og stolthet

AMFI Mye å glede seg til. Alltid.